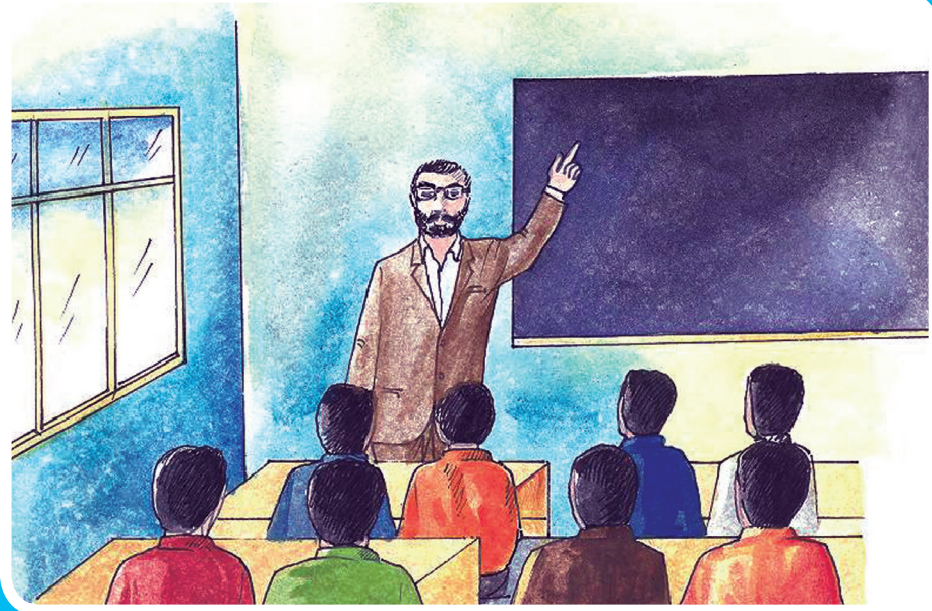

بلوچی

۴ صنف

مليين سرود

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زره وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیري
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مودی رهبر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بلوچی

چارم صنف

چاپی سال: هـ. ش. ۱۳۹۹

کتابی درستی کنگ

مضمون: بلوچیی زوان

نویسوکان: تعلیمین نصابی بلوچیی بهری نویسوکین ډل.

ایدت کنوک: بلوچیی زوانی در سیین کتابانی نویسوکین ډل.

صنف: چارم

متنی زوان: بلوچی

دیمری دیوک: تعلیمین نصابی دیمری و درسیین کتابانی لیکگی مزین ریاست.

شینگ کنوک: معارفی وزارتی عامه ین آگاهی و ارتباطی ریاست.

چاپی سال: هجری شمسی ۱۳۹۹

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

درسیین کتابانی چاپ، بهر وبها کنگی حک په افغانستانی اسلامیین جمهوریی معارفی وزارت

ساتنگت. به بازارا زیتن و بهها کنگش منع انت گون خلافان قانونیین سلوکی بیت.

معارفی وزیري پیغام

اقرا با سم ربك

پاكين خالقئ بازين حمد و ستا كه اماره هستي دات و وتن و نمشته كرتئ مزین نعمتی واوند كرت و بازين درود په خاتم رسول حضرت محمد مصطفی ﷺ كه خداوند ﷻ ی اولی پیغام په آبی (وتن) انت. چوكه په درستان روش و درانت. هجری شمسی ۱۳۹۷ سال به معارفی سالی ناما نام گپتگ بوت. پمیشا به امی و طنا به تعلیم و رو د ینگئ نظامی جتاجتاین بهران بازين بنیادین بدل بوگی کیت: معلم، وانندگ، کتاب، مکتب، اداره و ماس و پسانی شورا افغانستانی معارفی شش بنیادین بهرزانتگه بنت که به وطنی تعلیم و رو دینگی و د و دیمیریا مزین تاثیر دانت. به انچین قسمت جوړ کنو کین و هدی، افغانستانی معارفی ره دبریی مزین خانواده تعهد کړته که به وطنی تعلیم و رو دینگی انونین نظامی و د و دیمیریا بنیادین بدل بوگی بیاریت.

شه همی روگها تعلیمین نصابی اصلاح و دیمیری شه معارفی وزارتئ سرئ کاران انت. به ای بهرا تعلیمین نصابی اصلاح و دیمیری، کتابانی مزند و محتوای گه بودی و به مکتبان و مدرسه ان، سرکاری و خصوصین بنیادان درسین کتابانی رسینتن و بهرکرتن به معارفی وزارتئ پروگرامانی اولسرا جاه داریت. اما باوردان، اگه کتاب جوانین کیفیتی داشتگ مه بنت، وطنی تعلیمین سک و پرواکین مخسدانا به دستا آورتگه نه کنن.

په یات بوتگین مخسدانی به دستا آورتن و یک کارین هیل زورگین نظامی رسگا شه مچین وطنی دلسو چین معلم و مدرس و زانگ و کمالی واوندین مدیران که آیو کین نسلی رودینوک انت، په عزتداریه لوپن که په ای درسین کتابی هیل داتن و آبی مزند و محتوای رسینتنا به امی عزیزین فرزندان شه هررازی کوشستی پدا مه کنزنت و به کاری و سرپدین نسلی تعلیم و رو دینگا گون دینی و ملین ارزشتان گون ایراد گروکین فکری کوشست بکننت. هر روچ سر تعهد و ذمه واری منگی نوک کرتنا گون ای نیتاسبخ داتنا بناکننت که به زوتین آیوکی عزیزین و انندگ، تاثیر دارین رودینتگ بوتگین شهروند و آبات و دیما شتگین افغانستانی جوړکنوک بنت.

همی رازشه عزیز و دوستین وانندگان که وطنی باندی روچی پرارزشین بیه و سرمایه انت لوپن که رساکا مه شموشت و په باز ادب و احترام گون علمین پت و پولی شه عزیزین معلمانی سبخا په جوانی کت بزورنت ووتی عزتمندین معلمی زانگ و علمئ اوشگ چین بنت.

گلهسرا شه وطنی هیل دیو کین کارزانتان، تعلیم و رو دینگی دانندگان و تعلیمین نصابی فنین بهرئ همکاران که په ای درسین کتابی بریرکرتنا شپ و روچ کوشست کرتگش قدر کړته وشه مزین خالقئ دربارا په آوان به ای پاک وانسان جوړ کنو کین راها سوب و کامیابه لوپن.

به یک معیاری و دیماشتگین معارفی نظامی دسترسی و آبات و دیماشتگین افغانستانی رسگی اومیتا که سرید، آزات و آسوده حالین شهروندانی واوند بیت.

دکتور محمد میرویس بلخی

معارفی وزیر

دیم	سرگال	اشمار
۱	حمد	۱
۲	حضرت محمد ﷺ	۲
۶	امی و وطن	۳
۱۰	دنتانانی ساتن	۴
۱۴	فرخی سیستانی	۵
۱۸	په حیوانان رحم	۶
۲۲	زمستان	۷
۲۶	عبدالرحمن "پهوال"	۸
۳۰	نیالی نادینتی کت	۹
۳۴	متل و گالوار	۱۰
۳۸	آسمانک	۱۱
۴۲	پنت	۱۲
۴۶	ماهی	۱۳
۵۰	پرخطرین گوازی	۱۴
۵۴	گسویی و گیابانین حیوان	۱۵
۵۸	آزاتی	۱۶
۶۲	زیرگ	۱۷
۶۶	سول و نیک بختی	۱۸
۷۰	پاکین آپ	۱۹
۷۴	بشری حک	۲۰

دیم	سرگال	اشمار
۷۸	جوانین همراه	۲۱
۸۲	حرامه نه مانیت	۲۲
۸۶	شه پسا کاگدی	۲۳
۹۰	کشت و کشار	۲۴
۹۴	تیر ماهی موسم	۲۵
۹۸	هوایین ترانسپورت	۲۶
۱۰۲	ماسیین زوان	۲۷
۱۰۶	مخدرین چیز	۲۸
۱۱۰	بزانت بلد	۲۹
۱۱۵	معارفی ترانه	۳۰

حمد

خداوندا توئ و اوند جهانی

ڊگار و ماه و روچ و آسمانی

شری دار کس نه انت تی حکمتانی

حقیقتا تو ی یک ویگانی

کنین باور سدک دل ما

که انت مرک و میران زنده جانی

خداوندا توئ و اوند جهانی

ڊگار و ماه و روچ و آسمانی

بگرربی مدام شکراتو عابد

که اچ پاکین رسولی اُمتانی

(عابد)

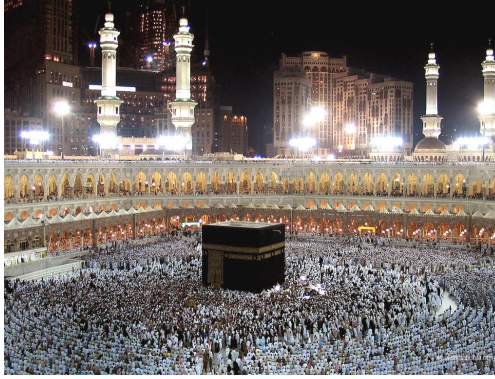

عزیزین واننده گان!

برزگی حمدا به وتی کتابچهان بلکت وشه بر بکنت.

حضرت محمد ﷺ

مخسد: وانندگ بواننت و بلکنت. حضرت محمد ﷺ درست کنتت. و گون پیغمبری نیکن اخلاق و برزین صفتان درستی بنت. به پیغمبر ﷺ رسالتا گیشتر سدک و باور ودی بکننت.

جست:

۱. ای عکسی باروا چیه زانت؟
۲. حضرت محمد ﷺ به چنت سالگیا به پیغمبر یا رست؟
۳. گشگه کنت که حضرت محمد ﷺ به چنت سالگیا زوال بوت؟

حضرت محمد ﷺ جهانی مسلمانانی راه نشان دیوک و رهبرانت. پیغمبر ﷺ به مکه مکرمی شارا ودی بوت. دیماشه آیی ودی بوتنایسی عبدالله عبدالمطلبی زاگ زوال بوتت و آیرا آیی ماس بی بی آمنه و پیروک عبدالمطلب ساتنت. و هدی که شش سالگیا رست ماسی هم زوال بوت. به هشت سالگیا پیروکی شه دنیاشت، شه آیی و پدآیی ناکو ابوطالب آیی سرپرست بوت.

حضرت محمد ﷺ به ۱۲ سالگیا کارابنا کرت که شه وتی کاری بروکتا هم وتی خرچا بریبروهم گون وتی ناکوا کمک بکننت. حضرت محمد ﷺ شه بازین راستکاری و

دلسوچی که په خواروبی وسان داشت به محمد امین ناما نام و توارودی کرت به ۲۵ سالگیا گون بی بی خدیجه که جنوزامین جنین زاگی ات گس کرت. حضرت محمد ﷺ یکن خالقا پرستت و شه مکئی مردمان که بُت پرست اتنت دوریه کرت.

پیغمبر ﷺ به چهل سالگیا به پیغمبریا رست. خدا ﷻ گون قرآن مجیدی دیم داتنا په وتی عزیزین رسولا به ۲۳ سالا اسلامی پاکین دینا پوره کرت. حضرت محمد ﷺ مردما شه بت پرستیا منع کرت. مکئی مردم آیی هبرانانه منتت آیرا جورینتنت ولوتنتت آمبارکا بکُشتت. حضرت محمد ﷺ اړ بوت شه مکه به مدینه هجرت بکنت. پیغمبر «ص» هجرت به اسلامی تاریخا باز کدر داریت و مسلمانانی تاریخی بناء انت. که شه آء روچا تانون ۱۴ پیری گوستگیت.

حضرت محمد ﷺ به ۶۳ سالگیا زوال بوت و به مدینه منوره به حاکا اشتگ بوت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
- سی ډل بیت و هرډلی وانندگ گون وت په حضرت محمد ﷺ هجرتی سببی باروا به مدینه منوره هبربدیت.
- جُستانی پسوا ودی بکنت
- ۱. مسلمانانی تاریخی بناشه چیاگپتگ بوته؟
- ۲. شه هجرتی و هداتا انون چنت پیری(قرن) گوسته؟

- سئ وانندگ پہ رون ای سبخی یک یک بارا پہ برزین تواری بوانیت.
- جالگی جملانی اورکین جاگھا ناگون ای گالان کہ بہ مروچین سبخواننت پہ ڊول و پہ شری پرکنت.
- به مکہ مکرمئ
- عبداله
- ۱۲ سالگیا
- ناکوا
- شش سالگیا
- ماسی

- حضرت محمد ﷺ _____ شا را ودی بوت.
- دیماشہ آیی ودی بوتناپیسی _____ عبدالمطلبی زاگ زوال بوت.
- وهدی کہ _____ رست _____ ہم زوال بوت
- حضرت محمد ﷺ _____ کارابنا کرت کہ شہ وتی کاری بر و کتھا ہم وتی خرچا بریرر ہم گون وتی _____ کمک بکنت.
- سئ وانندگ پہ رون پہ برزین تواری پہ ایشی کہ خدا ﷻ بہ چنت سالا اسلامی پاکین دینا گون قرآن مجیدی دیم داتنا پہ حضرت محمد ﷺ پوره کرت بگشت.

گسویین کار:

شما مچین ہما واقعا کہ بہ حضرت محمد ﷺ ۴۰ سالگی و ۶۳ سالگیا ڊپ وارته شہ سبخی دیم مالوم و بہ وتی کتابچہان بلکت.

چیزیکہ انون گشتگہ بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوابگشت.

جُست:

- ۱- گجام دلاجاندومی آچش نه سوچیت؟
- ۲- دوستی گون پیغمبر ﷺ چونین دوستی انت؟
- ۳- دوستی گون پیغمبر ﷺ انسانا به کیه رسینیت؟
- ۴- چی سببه بیت که پیغمبر ﷺ امی شفاعتا بکنت؟
- ۵- چی سببه بیت که انسان وتی فرضانا اداوشه گناهان دوری بکنت؟
- سی واندنگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان اوشکتت یکواردگه شه بربگشیت.
- چنت سادگین گالانا به وتی هوشا بیارت ورندا به وتی کتابچهان بلکت؟
- سی واندنگ په رون یک یک کلیمی که چار حرف بدارنت په وتی همراهان بگشیت.
- په ای گالان به وتی کتابچهان یک یک جمله بلکت.

وتی

بربر

کمک

- سبخی ای بهرا "پیغمبر ﷺ به چهل سالگیا به پیغمبر یا رست. خدا ﷻ گون قرآن مجیدی دیم داتنا په وتی عزیزین رسولا به ۲۳ سالا اسلامی پاکین دینا پوره کرت. " په رون په برزین تواری بوانت.

امی وطن

مخسد: وانندگ بواننت و بلکننت، وتی وطننا درست کننت و کدري بزانت.

جست:

- ۱- کی په وطنی با روا چیزی گشته کنت؟
- ۲- به افغانستان کی زندگی کنت؟
- ۳- پچی باید هر کس وتی وطننا دوست داشتگ بیت؟

امی وطن افغانستان انت. مچین مردم که به افغانستان زندگی کننت افغان گشته بنت. وطنی کدر به هر مردمی دیما بازانت. امی وطنی نندوک دلیر و آزاتی دوست انت. به افغانستان راز رازی نیوگ ودیه بیت.

اما په وتی وطنی آباتی وساتناشه دل وجان کوشسته کنن و آبی آباتی و ترخیالوتن. امی دلی واهگ وارمان ایش انت که امی وطن برق، کارخانه، راه و سړک، پل و شفاخانه داشتگ بیت. املوتن به عزیزین وطناسک و پرواکین سول و امن برجایت. به سول و امنی جاور و حالتی تعلیم و رودینگ و ترخی و آباتی کار گهتر تسره بنت و په مردمان کار و روزگار بریره بیت. همیشه باید مچین مردم، په یکویی و تپاک، دستایکی کرته و شپ و روچ په وطنی آباتیا، کوشش و تلواسگ کنن که مچانی مخسد وواهگ که آبات و دیماشتگین افغانستان انت تسربرسیت.

وطن

ای عزیزین سرڊ گار
می بهشتین لوگ و جا
پر جنگل و نیزار و آپ
تی ریک می چمانی دوا
سرسبز بی ووش هوا
مامچ تهی سربادیوک
همدست ویگجا رادگن
دیمونیا ملکئی وتی
از می نندن ما دشمننا
شاناوتی ملکئی مدام
میراث شه پسا متگیت
جار کرتگیت می استمان

می ملک ومی دوستین دیار
می هلک و آباتی و شار
آباتی و کشت و کشار
قربان په تی هرپت و سار
خرم مداما چوبهار
دستاگون زهم و کتار
مچینن مپراو سرمچار
منن په شان و افتخار
بیت و بگیت می سرڊ گار
ساتن گون جانانی نثار
پمادلیری و سگار
وت واکئی بُرزین توار

سول و تپاک بیت برقرار

ایش انت سماجی شعار

عزیزین واندہ گان!

ای شیراشه برکنت و مانای نثری ورا به وتی کتابچہان بلکت.

سبخی نوکین گالانا سیایگ یکنٹ.

- دو وانندگ په رون نوکین سبخابوانیت.

- سئ وانندگ به صنفی دیمابیت و په رون:

اولی په وطنی کدر

دومی په وطنی حک

سومی په وطنی نندوکانی باروا چیزیکه زاننت بگشت.

- سبخاکراری بوانت و جالگی گالانی ضداودی بکنٹ.

جالین

جتا

- پنج دل بیت و هرډلی وانندگ گون وت په وطنی کدری با روا هبربدیت.

- سئ سئ وانندگ په رون ای سبخی یک یک با را په برزین تواری بوانیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه و

ندائیه علامها نابلت.

- سئ و انندگ په رون هر گجامی وطنی سئ سئ ولایتانی نامانا بگشیت.

گسویین کار:

"وطن" شئیرا به وتی کتابچهان بلکت و به وتی گسا په وتی کهولی دگه باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پساوا بگشت.
- ۱- وطن دوستی چونین صفتی انت؟
 - ۲- پیچی اما باید گون وطن مهر و مابت داشتگ بن؟
 - ۳- آ که به افغانستان زندگیه کننت چی گشتگه بنت؟
 - ۴- وطن کی سرا حکک داریت؟
 - ۵- اما به وتی وطن چیه لوتن؟
- سئ واندنگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت شه بر بگشیت.
- په ای گالان جمله جوړ بکنت.

دلیر

آباتی

واهگ و ارمان

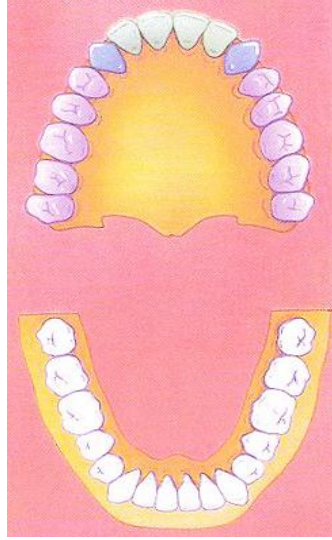
سول

کدر

- سبخی ای بهرا «امی وطن افغانستان انت. مچین مردم که به افغانستان زندگیه کننت افغان گشتگه بنت. وطنی کدر به هر مردمی دیمابازانت» سئ واندنگ په رون په برزین تواری بوایت.

دنتانانی ساتن

مخسد: وانندگ بواننت و بلکننت. دنتانانی کدرا بزانتت و آوانا جوان بسانتت.

جست:

۱- اما باید وتی دنتانانا چون بساتن؟

۲- اگه وتی دپ و دنتانانامه شون چه تاوان داریت؟

چی دنتانانه خرابه کنت؟

مردم هر چه که وارت، دیماشه ایربرتنا، گون دنتانان جوانه جائیت و اورته کنت. اگه چیزیکه ورن په جوانی مه جاها اماره ناجوره کنت. دنتان په اما بازپیدگ دارنت. دمیکه نانه ورن اورتین نان، گوشت ودگه به امی دنتانانی ایشک و آشکا لچنت پمیشا باید انت رنداشه ورگیانی وارتنا وتی دنتانانا گون برس و مزواک و وادا پاک بشودن. اگه وتی دپ و دنتانانا پاک مه شون امی دپ گندگین بوی دنت و مردم شه اما بده برنت.

په ایشی که دنتان جوان ساتتگ بنت باید سکین چیزانا گون ایشان مه پروشن، بازوشی مه ورن پچیکه بازین و شی وارتن هم دنتانانا خرابه کنت. بازیخین یا باز سور (گرمین) چیزانی وارتن هم په دنتانان باز تاوان داریت. اما باید بزنانن که دنتان هم چوچم، گوش، پوز ووجودی دگه باسکانی ورا په اما باز پیدگ وکت دارنت. باید انت ایشانی کدرا بزنانن وجوان بساتن.

به شپ وروچا په سی دقیقه دنتانانی برس کرتنا آوانا شه خرابیا ساتتگه کنن

عزیزین واننده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت و جالگی گالانی ضدا شه تهی ودی بکنت.

تاوان

جوانین

نرمین

- پنچ دل بیت و هر دلی وانندگ گون وت په دنتانانی پیدگ و کته باروا هبربدیت.

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک بارا په بُرزین تواری بوانیت.
- به ای سبخی تھا اشاره ین ضمیرا مالوم کنت.
 - چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
 - شه ای گالان په جالگئ جملانی اورکین جاگهان گچین بکنت و به وتی کتابچهان بلکت.

جوزی پوستا

بادامی

سکین پسته

اما هیچبر باید _____ گون دنتانان مه پروشن.

سکین _____ پروشتن گون دنتانا تاوان داریت.

هډو _____ پروشتن گون دنتانا تاوان داریت.

جالگی جملانا بوانت و بگشت که دنتانانی پیدگ و کټ گجام یکین انت.

۱- په ورگین چیزانی چاپتن و اورت کرتنا

۲- په شریین هبرداتنا

۳- په براه وزیبا

به دیمی ص بلکت .

هرسین	سومی	دومی	اولی

گجام یکین پسو جوان انت

گسویین کار:

هر گجامی شه شما سئ سئ جمله په دنتانانی باروا به وتی کتابچهان بلکت.

چیزیکہ انون گشتگہ بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- بالاچ که شه گساسونی مکتباشت چیوه کرت؟

۲- گاجیان آیرا چی گشت؟

۳- بالاچ چی گشت؟

۴- گاجیان چی گشت؟

۵- په نان و گوشتی دور کرتنا دنتانی کونلتن گون چیا بیت؟

- سئ واندگ چیزیکہ دیماشه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بر بگشیت.

- گون جالگی گالان جمله جوړه کنت و به وتی کتابچهان بلکت.

وارت

جائیت

مه جاھن

برس

مزواک

- سبخی بنیادین بزانتا "مردم هرچه وارت دیماشه ایر برتنا جوانه جائیت و اورته کنت.

اگه چیزی ورن په جوانی مه جاھن اماره ناجوره کنت. دنتان په اما باز پیدگ دارنت" په

رون په بُر زین تواری بوانت.

فرخی سیستانی

مخسد:

واندگ سبخابوانت و بلکنت.
گون شاعرو نویسوکان درستی بنت.

جست:

- شه شماکئی دو یا سی شاعری ناما گشتگه کنت؟
- شه شما گجام یکین فرخی سیستانی باروا چیزی زانت؟
- فرخی سیستانی به گجاودی بوته؟

فرخی نام، علی پسی نامی جولوغ و کنیتی ابوالحسن انت. به سیستان ودی بوته و شه سیستان به چغانیان و شه او دا به امیر ابوالمظفر چغانی وسیلا به غزنی سلطان محمودی دربارا راه ودی کرتگیت.

آیی ودی بوتن و زوال بوتنی وهده و روچ درانه انت. به ورنایا شه ای متگین کوروا شتگیت. به فرخی سیستانی شیران گیشتر سلطان محمود و آیی کهولی مدح و ستا دیستگه بنت.

فرخی هنده دپ ووش گزرانین شاعری ات که آیی شیرانی تها مهلنجی صفت بازانت. آیی تشیب سادگ و رادگ انت که په شری به هردلی تھاندیت. آسلطان محمودی پُرسوین کارو کرد، وطنی براهدارین جاگه و دیار و غزنی مراین سپاهیان سربادیو کیانا به وتی شیرانی تل و توکاستا کرتگیت.

فرخی سیستانی به سلطان محمودی زاگ مسعودی زمانگا به غزنی ولایتا زوال بوتگیت. آیی شیرانی سرجم به ایران و هندوستان چاپ بوتگنت.

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبغا بوانیت.
 - سبغا کراری بوانت ورندا په یکی آد گرا چیزیکه په فرخی باروا زانت بگشت.
 - پنچ ډل بیت و هرډلی جتاجتا گون وت په فرخی سیستانی باروا هبربدیت.
 - شه جالگی سی پسون یکی راست انت. آیراودی و به وتی کتابچهان بلکت.
- فرخی سیستانی به کندز ودی بوته.
- فرخی سیستانی به تخار ودی بوته.
- فرخی سیستانی به سیستان ودی بوته.
- به ادا به سیستان آخرا (ی) آیرا نسبتین صفت جوړه کنت پمیشاراست انت که فرخی سیستانی شه سیستان بوته.

په فرخی سیستانی نامی زندگ ساتنا به نیمروز ولایتا

	راهی
	مکتبی
	کارخانئ

گجام یکین به آیی ناما جوړ بوته به دیمی ص بلکت.

- سئ واندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوایت.
- نسبتین صفتا به ای سبغا معلوم بکنت و لهتین دگه نسبتین کلیمه جوړ کنت.
 - چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه وندائیه بلت.
 - گون ای گالان جالگی جملانی اورکین جاگها ناپوره کنت.

ودی بوټن

وهده وروچ

شه ای

شیران

کهولی

آبی _____ وزوال بوټنی _____ درانه انت. به ورنایا _____ متگین کوروا
شتگیت. به فرخی سیستانی _____ گیشتر سلطان محمود و آبی _____ مدح و
ستادیسنگه بنت.

گسویین کار:

ای سبغا به وتی کتابچهان بلکت و شه برکنت.

چیزیکه انون گشتگه بیت بشکنت و رنداجُستانی پسوا بگشت.

- ۱- بنیادم سر وارا چیا ودی کرتنت؟
- ۲- شه گجام سنگانی لگاشتنا آچش وديه بوت؟
- ۳- آوهدی انسان ای کارا په وت چیه زانتنت؟
- ۴- شه چیا آوختی انسان به حیوانانی سرا واک و توک ودی کرتنت؟
- ۵- انون و آوختی آچشی روک کرتنی توپیر چی انت؟
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان اوشکتت یکواری دگه شه برېگشیت.
- گون ای جالگی گالان به وتی کتابچهان جمله جوړ بکنت.

زوال

به ورناهیا

کاروکرد

هنده دپ

- سئ وانندگ په رون سبخی ای بارا "فرخی نام علی پسی نامی جولوغ و کنیتی ابوالحسن انت به سیستان ودی بوته وشه سیستان به چغانیان وشه او دا به امیر ابولمظفر چغانی وسیلا به غزنی سلطان محمودی دربارا راه ودی کرتگیت" په رون په بُرزین تواری بوانت.

په حیوانان رحم

مخسد: وانندگ بواننت و بلکنت. حیوانانی سرارحم کرتنی کدرا بزانتت.
په حیوانانی ساتنا شوقمند بنت.
ټک (.) کامه (.) ندائیه (!) و سوالیه ین جملانا بزانتت.

جست:

- ۱- زانت که حیوان چون ساتتگه بنت؟
- ۲- چون حیوانانی سروپا سرا داشتگ بن؟
- ۳- اگه بگندت حیوانی به یک جاگی مین منته آیرا دره کنت؟
- ۴- کی به رحمی سببا به پیغمبر یارست؟

حیوان په امی نپ و پیدگا انت. آهم جان دارنت. گرمی، سردی، ټن، گشن، ژندی، سکی و سوریا زانتت. بلی ای بی دپ وزوان وسی نه دارنت که و ترا شه سکی و سوریا برکیننت و یاوت وتی گشن و تنی اړابوجنت دگه باید آوانی سروپا سرا داشتگ بن. اگه به گسا په شیر و روگن و گوشتی خاطر یا په کاری دربرتنا حیوانه ساتن آوانی سرا ظلم و بی توری مه کنن، حیوانانا به وده و وختی آپ و کاه و کدیم بدین به بار برتنی وهدا بازمه لټن.

اڳه شه امي ديمايله بنت، يارُم ڪننت و بجينت آوانالت و ڪت مه ڪنن و مه جورينن.
 نڪل انت که روچی موسیٰ عليه السلام که شعیب (ع) شوانگ ات وته آوهدا به پیغمبریا نه
 رستت، آیی پسانا چارینت. ناگتایک پسی شه رمگاجتا بوت. موسیٰ (ع) لوتت آیراچار
 دنت پس شه ترسا سونی گیابانارم کرت. موسیٰ (ع) پسی پدا جست و پسه ترست تا که
 موسیٰ (ع) پاد پخلوک بوت و پس هم شه بازین زندیا به ڊگارا وپت اوستاتگه نه کرت.
 موسیٰ (ع) سونی پساسیل کرت و رحمی آت و گشت: ای بیچارگ! پچی جیی، شه کیه
 ترسی؟ آیرا کوپگی سرا کرت و به رمگا آورت.

بری وهدا خدا(ج) ملایکانا گشت که: دیستت منی بندگ گون دپ بستگین پساچی
 کرت؟ سری آئیکه پازاب بوت آیرانه جورینت و په آیی رحم کرت. دگه ای انسان
 پیغمبر یا کرزیت. آیرا کتاب و پیغمبری دات که تا ابد مردم آیرا په نیکی یا ته ڪننت.

عزیزین واندہ گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
 - دو واندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
 - پنج ډل بیت و هرډلی په حیوانانی سرارحم کرتئی بارواگون وت هبر بدیت.
 - جالگئی جملا بوانت و جائیکه ٽک و کامه لوتیت بلکت.
- اما هر روچ مکتباکاین اماوتی کتاب کلم کتابچه و دگه از باباناهم گون وته کارن.

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک با را په برزین توارى بوانیت.
- به ای سبخا ټک (۰) کامه (،) ندائیه (!) و سوالیه ین جملانا بزانت.
 - چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه و سوالیه بلت.
 - شه ای گالان به جالگی جملانی اورکین جا گهان بلکت.

شیرورونگن

دربرتنا

بی توری

اگه به گسا په _____ و گوشتی خاطر یا په کاری _____ حیوانه ساتن
 آوانی سراطلم و _____ مه کنن.
 به ای سبخا موسی علیه السلامی رحم و دلسوچی که په پسا کرت په شما چیی
 ډولاگشتگ بوت.

	شئیری ډولا
	نکلی ډولا
	نه نکل و نه شئیری ډولا

گجام یکین انت به دیمی (ص) بلکت.

گسویین کار:

هر گجامی شه شما په حیوانانی سراطلم و دلسوچی با رواسی کشک به وتی کتابچهان
 بلکت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوا بگشت:

۱- کریمداد به وتی سرای دیما چیی دیست؟

۲- چلگی گجا پرشتت؟

۳- کریمدا دکه چلگاگیت چون کرت؟

۴- چلگ که یله بوت گجا نشت؟

۵- رحم، نیکی و جوانی چون انت؟

- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه برېگشت.

- په ای گالان یک یک جمله جوړ بکنت.

حيوان

رُم

لټ وکت

گشن

مه لپن

کاه وکدیم

- سئ وانندگ سبخئ ای بهرا (حيوان په امئ نپ و پیدگا انت. آهم جان دارنت. گرمی،

سردی، ټن، گشن، سکی و سوریا زاننت) په رون په برزین تواری بوانت.

زمستان

مخسد:

- وائتن، لکتن. گون زمستانی موسما وانندگانی گیشترین درستی بوتن.
- زمستانی ایرانی زانتن.
- شه حیوانانی زندگیا به ای موسماسی بوتن.

جست:

- ۱- زمستان سالی چتیمی موسم انت؟
- ۲- زمستانی موسمی ما هانی ناما زانت؟ بگشت.
- ۳- مردم به زمستانی موسما چونین لیس گؤرا کنت؟
- ۴- پچی مورینک به زمستانا په دانگی نز آورتنا دره نه بنت؟ کدین نزه کارنت؟

زمستان سالی چارمین موسم انت کہ جدی ماہا بنا وسی ماہ انت، جدی، دلو و حوت زمستانی ماہ انت.

بہ زمستانی موسما اور و برپ بازہ بیت. هوا باز یخہ بیت. بالی مرگ، حیوان و انسان مچین کوشسته کننت گرمین جاگہ ودی کننت باز جاگہا نابرپ ویخ بندہ گیت. مردم پشمین گرمین پچ ولبیس گورا کننت. موزگ، بالاپوش دستکش و جرابہ پوشنت. پہ گسانی گرم ساتنا شہ بخاری و دیگدانا کار گیتگہ بیت. مورینک بہ چگاری چیرا بہ وتی گسان ماننت و درہ نہ بنت.

ای زندہ جان سرآیی کہ گونہانت برزین ہمتی دارنت ووتی دورا گندنت. مورینک باز کسان بلی شیوار و سرپدانت آہہ گرمیی موسم و وهدا زمستانی سردین موسمی پکرا انت و بہ ہماوختا پہ وتی زمستانا ضرورتی وری خرچا ودی و چیرہ کننت. آء زاننت کہ بہ زمستانا دانگ و توشگی ودی کرتن و نز آورتن سک انت.

عزیزین وانندہ گان!

- ای سبخئی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ پہ رون نوکین سبخا بوانیت
- سبخا کراری (بیتوار) بوانت وای گالانی ضدا ودی کنت.

گرم

سردساتن

آسان

اور

برپ

- پنچ دل بیت و ہر دلئی وانندگ گون وت پہ زمستانی موسمی باروا ہیر بدیت. شہ جالگئی پسوان یکی راست انت آیرا ودی و رندا بہ وتی کتابچہان بلکت.
- ۱- زمستان سالی دومین موسم انت باز گرم انت.
 - ۲- زمستان سالی چارمین موسم انت باز سرد انت.
 - ۳- زمستان سالی اولین موسم انت.

- سئ وانندگ په رون ای سبخی یک یک باره په بُرزين تواری بوانیت.
- ترتیبی یا توصیفین عدد گون مین پسوندا جوړه بیت شما به ای سبخا توصیفین عدددا ودی و به وتی کتابچهان بلکت و چنت جمله جوړکنت که به آوان پنچمین، ششمین آورتگ بیت.
- چیزیکه انون گشتهگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه بلت.
- سئ وانندگ په ایشی که چون و ترا به زمستانا گرم ساتگه کنن و گرمی وسیله چی انت په رون هبربدنت.
- شه ایشان همایرا که جملی معنا گهتر پوره کنت مالوم ورندا به وتی کتابچهان بلکت.

انسان

حیوان

بالی مرگ

- به زمستانا _____، _____ و _____ کوشته کننت په وت گرمین جاگه ودی کننت.
- گون ای گالان جالگی جملانا پوره بکنت.

زمستانئ

مه ساتن

شه

ناجوړیان

- آگه اما _____ فکرامه بن و به زمستانا تراگرم _____، _____ سردیا گون راز رازئ _____ دیم په دیمه بن.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.
- ۱- به برپی روچا کاگدی تنها که برپه کننت سری چی لکیته؟
 - ۲- ای کاگدا کسانین زاگ گجا بارت؟
 - ۳- اگه شه دوستی گس واوندان کسی بزانتین که برپی انت چونه کرت؟
 - ۴- اگه مه زانتینت چونه بوت؟
 - ۵- شما تا انون کسی را برپی کرتگت؟
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکوارد گه شه بربگشیت.
جالگئ گالانا جتاجتا به جملان بیارت.

زمستان

گورا

مورینک

گسویین کار:

هرگجامی شه شما په ایشی که به زمستانا چونین پیچ ولبیس گورا کنن سئ سئ کِشک به
وتی کتابچهان بلکت.

عبدالرحمن «پهوال»

مخسد:

وانتن لکتن و وانندگانى درستى بوتن گون شاعر و نويسو کا.

جست:

۱- شما بلوچى زوانى شاعرى درستہ کنت؟ کى انت؟

۲- عبدالرحمن «پهوالى» ناما او شکتگت اگه نه؟

عبدالرحمن "پهوال" به هجرى شمسی ۱۳۱۸ سالاً به نیمروزی ولایتی کنگی ولسوالی ابراهیم آبادی سرچگارا پیدا بوتگ.

وتی بنگیجی تعلیمه به کنگی ولسوالی مکتبا در برت و آیی ردا په گیشترین تعلیم کنگا به کابل آت و تا ۱۲ صنفه به کابل دارالمعلمیناوت ورندا کابل پوهنتونی ادبیاتی فاکولتها شامل ببوت و ۱۳۴۳ سالی جدیی ماهاشه همی فاکولتها فارغ ببوت و همودان به کابل پوهنتونا سرکاری ملازمت و کارابناء کرت، ایشی ردا به پشتوی زوانی بین الاقوامیین مرکز آت و آیی و پد افغانستانی علومى اکادمیى باسک بوت.

خدا بیامرز عبدالرحمن "پهوال" گیش شه ۳۵ سال به رادیو افغانستانی بلوچی پروگراما هم کار کرتگ. آء به شئیر و شاعری و نثری نمشه کرتنا کاریین وسی اووندات و بازین کتاب و نمشتانکی به بلوچی، پارسی و پشتوی زوانان چاپ و شینگ کرتگیت که آیی بازین شئیرو نمشته به هما و هدا به بلوچی "سوب" هپتگ تاک و دگه ماهتاک ورسالهان چاپ و شینگ بوتگنت.

عبدالرحمن پهوالی کلامی چیدگ:

دوست دارین

دوست دارین دیدگان چو	من وتی ماتی دیاری
دشت لوتین ریکسارا	باگ و سبزین نیزارا

دوست دارین دیدگان چو	سرومگین ها کانا آیی
نیوگ و آپانا آیی	آیی هورگرندو گروکان
مست و گج شانین رودان	صاف و سبزین آسمانی
چرگ وسیل وشکاری	دوست دارین دیدگان چو

آیی دیرین ساروتارا	موسم ووشین بهارا
ریسگین سیاهین گدانان	پراه و سبزین دشت و میدان
ترند و تیزین ماریانا	مست و کوهین لیروانا
میش و بگانگی دوارا	شیوانی پاس و وختا

گرم و جان سوچین لواری	شوانگی شیپول توارا
سبزگ و کِشت و کِشاری	لـوور و گـواتی
سُر سُرین گوات و هوای	تاری و شام و غروبا

آیی هلمند، شیلگ و خاشرودامستین	دوست دارین دیدگان چو
پوزوکی هامون موجین	مارگوی پت دوردستین
کهنگین برزین کلات و	جاندمی چولین دشتا
زندگین تاریخ و نکلی	گوستگین نام و نشان و

آیی عزت آیی ننگا	دوست دارین دیدگان چو
آیی سول و آیی سوبا	آیی پتی مرو جنگا
دوست دارین دیدگان چو	بزرگ و مزور و خواری
آیی آبـتایی راهـا	تهارین آیی شپانا
ننگرین مردانا آیی	سکی و رنج و غمانا
آسمانی کرازمانی	لج پالین کادانا آیی
آباتین آیوکا آیی	باندی روچی روشنین استارا آیی

دوست دارین دوست دارین

من وتی چو سروساهی

- ای سبخئی نوکین گالانا سیا یگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
- سئی وانندگ په رون شئیرا که دوست دارین سرگال داریت په برزین تواری
بوانت.

- وانندگ سئی ډل بیت و هر ډلی گون وت په ای سبخئی باروا هبریدیت و شه ای
نامان همایرا حلغی تنها بگرت که به ای سبخا گون آیی درستی بوت.

نوراحمد «اومان»

خان محمد سلیمی

عبدالرحمن "پهوال"

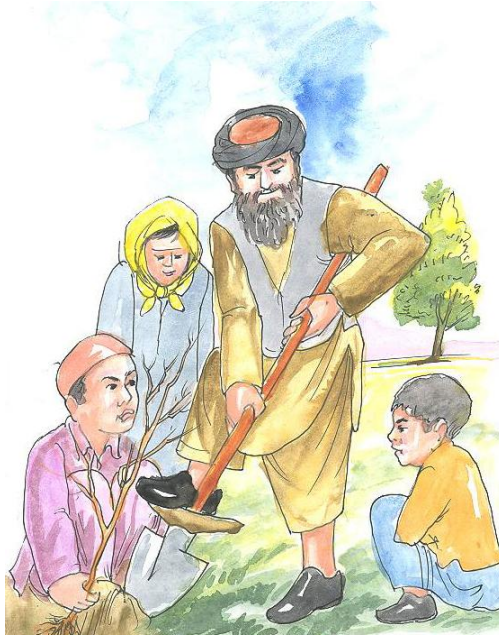
ملنگ "رسولی"

خدانظر "سرمچار"

نیالی نادینتی کت

مخسد:

- وانندگ بواننت. بلکنت و نیال نادینتی کت و پید گا بزانت.
- درچک و نهالانی ساتنا دلگوش بکننت.
- گون نهال نادینتن و سرسبزی هیل بکننت.

جست:

- ۱- به برزگی عکسا چیه گندت؟
- ۲- به گجام موسما نیال نادینتگه بیت؟
- ۳- گجام یکی شه شما امبرانی نیال نادینته؟

نیالی نادینتن به امی عزیزین وطنا دیرین گوستگی داریت. هر سالگ به حملی اول یا نوروزی روچا په گل و وشحالی بناء بیت. نیال و سرسبزی بازکت و پیدگ داریت. گون نیالانی نادینتنا درچک و جنگل گیشه بنت، هر نیمگی سر سبز و براهدار و هوا سا په بیت.

ناکو بالاچ که یک سر پد و کاریین با گذار و کشار گری انت. هر سالگ وروپی نیالانا به وتی ډگارا بر بیره کنت بازین نیالی په مکتبا آورتت. وانندگ آوانا نا دینتنت. به آخرا مکتبی مدیر که شه ای کارا با زوش بوتت هبردات و گشت: من شه ناکو بالاچ که ای نیالانا آورته وشه وانندگان که آوانابه لازمین جاگهان نادینتنت بازو شون. اگه مچین به وتی گسانی دیم و سرک و جوهانی کر و پانادا نیال بنادینتنت هر جاگی سر سوزوبراهدار بیت.

رندا ناکو بالاچ هبردات و گشت: اما به باگذاری و کشار گریا عمری گواز ینتگن هر چنکس که نیال و سرسبزی گیش بیت هوا ساپ و پا که بیت که په دروائیا باز پیدگ داریت. همی راز که مروچی شما وت نیال نادینتنت دگه لازم انت وتی نیالانی ساتنی پکراهم بیت، اگه دگری نیالی نادینتته آیراهم بساتت و میلث که حشک بنت. بیدی دلسوچی، کار و کوششا چیزی دستا نه کیت. به آخراشه و انندگانی نیمگایکی هبردات و کول دات که په نیالانی ساتنا دلگوشه کنت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبغا بوانیت.
- سبغا کراری (بیتوار) بوانت وای گالانی ضدا ودی بکنت.

غم وسوگ

ضرر وتاوان

خپه

- سی ډل بیت و هرډلی وانندگ گون وت په نیال، درچک و جنگل و بش وزولانی کدر و پیدگئی باروا هبریدیت.
- دو وانندگ په رون یکی نیوگ دارین در چک و آدگه بی نیوگین در چک و نیالی ناما بگشیت.

- سئ وانندگ په رون ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوایت.
- وت، وتی یا جند، جندی، جندش مشترک یا "هورین" ضمیر انت شما به ای سبخی
 - تھا به هرجملی که شه ای گالان انت آیرا معلوم و به وتی کتابچهان بلکت.
 - چیزیکه انون په شما گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه،
 - سوالیه و ندائیه علامها نابلت.
 - به جالگی شیران هورین ضمیری گالانا مالوم کنت.

وت بوشتت و تی پادانی سرا

وت واجهه بیئ کارانی وتی

۱. ***

وتی ماکوچگ و دشت و دیاران

کنن سرسبزگون کشت و کشاران

کنن خواری جهانان پیشه دارن

که خواری مردمی شان انت مروچی

گسویین کار:

هرگجامی شه شما په زیال نادیتنی کټ و پیدگی باروا سئ کشک به وتی کتابچهان بلکت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

- ۱- چی په هوای ساپ کرتن وایشکء آشکئی براهدار بوتنا پیدگ داریت؟
 - ۲- جائیکه درخت و سرسبزی نه انت چونین هوای داریت؟
 - ۳- حاک و پُلک به گجا بازودیه بیت؟
 - ۴- به گجام جاگهان گیشتر مردم ناجوره بنت؟
 - ۵- هر جاگی براه و زیب به چیانت؟
- سی وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بر بگشیت.
- ای بی ډولین جملانا په ډول بلکت.
- گوستگی دیریین وطنا داریت عزیزین به امی نیالی نادینتن.
- بیت ساپه و هوا براهدار سرسبز هر نیمگی.
- آورتت به مکتبانیالی بازین.

متل و گالوار

مخسد:

واندگ بوانت و بلکنت گون اولسین ادب ولبزانکا بلدبنت و بزانت که متل و گالوار، چاچا که و کسانین شئیر هر گجامی اولسین ادبی باری انت.

وای وطنی حشکین دار

جُست:

- ۱- متل و گالواره زانت؟
- ۲- گجام یکی شه شما متلی گشتگه کنت؟
- ۳- متل و گالوار گجام وختی پکرو خیالانی دراکنوک انت؟

متل و گالوار باز غدیمی و کهنین دوروزما نگانی زانگ و پکر و خیالانی روش و دراکنوک انت و زوانین ادب و لبزانکی مزین باری زانتگه بنت.

متل و گالوار سرایشی که به ظاهر سبک و گونډین هبرانت، بلی باز مزین مطلب و ماناها نا روش و دراکننت. مثالی پیما و هدی که به گپ و ترانی تها گشتگه بیت مارورد شه کلھین دسگا ترسیت. کئی گشیت که منی دوگ ترشپ انت. غوټ و ترا زیان کرتگیت.

اگه هر گجامی شه ای متلان پوره و هر نیمگین ډولی پټ و پول بنت شه آوانی ماناھانی دیما باز چیز لیکتگه کنن. متل و گالوار شفایین لبزانکی مزین بهری زانتگه بنت که زوان به زوان شه یک مردمی به دگه مردمی و شه یک نیبرگی به دگه نیبرگی رسنت.

متلانی وانتن نه تانکا ایش که اماره شه آوانی گشوکانی برزین پکروخیالان سی و سریده کنت بلکین آوانی خاصین جذبگ و جوشی دراکنوک هم انت. مثالی پیمان:

وای وطنی او شکین دار.

ای متل آو هدا گشتگه بیت که یک مردمی شه وتی ما سیین وطنا دور و جتایت و هدی که وطنی حُب آیرا به جذبگ و جوشا کاریت وتی زندگی گوازینگی جاگها که آیی اصلین وطن نه انت سرایشی که براهدار و پرپل بیت شه هوشا بارت وبی اختیار کوکاره کشیت که: وای وطنی اوشکین دار.

متل وگالوارانی اصلین گشوک درانه انت مگه به هبری وهداشه ایشان مچین مردم کاره گرت.

متل و گالوار به هر روچی زندگیا به مردمانی میانجینا به آوانی کار و کردی ربط گپتنا گشتگ واوشکتگه بنت که مزین اجتماعیین تاثیر دارنت.

درورو چیدگی ورا لهتین متل و گالوار:

- من چنت جامگ شه ته گیشتر درتگون
- شه یک چاپوری دودیم پدرده بیت.
- عقل که مه دارئ تی جان پازاب انت.
- کلاوگی سرشه دیمی زیان بوتگیت.

- چار واندگ په رون ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوایت
- ای سبخی نوکین گالانا سیاگ بکنت.
- سبخا کراری بوایت وای گالانی ضدا ودی بکنت.

نوکین

کسانین

گران و مزین

جالین

باز

نزیک

آوانی

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک کامه، سوالیه و ندائیه بلت.
- چار واندگ یک یک متل و گالوارا شه ای سبخی آخرا بگشیت.

گسویین کار:

ای سبخی اولی بارا به وتی کتابچهان بلکت. و متل و گالوارانا رنداشه لیکتنا شه برکنت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

- ۱- حکیم، گاجیان و میردادگون وت چی انت؟
- ۲- یکروچی کیء را به راهی در اجیا دیستنت؟
- ۳- ناکو کرم آوانا چی گشت؟
- ۴- حکیم و گاجیان که وتی کتابانا میر دادا دانتت چون کرتنت؟
- ۵- ناکو کرم په آوان چی کرت؟

- سی وانندگ چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت شه بر یکوار دگه بگشیت.
په ای گالان یک یک جمله جور بکنت.

متل و گالوار

روش و درا

هر گجام

باز چیز

سبخی بنیادین بزانتا (متل و گالوار باز غدیمی و کهنین دور و زمانگانی زانگ و پکر و خیالانی روش و دراکنوک انت و زوانین ادب و لیزانکی مزنین باری زانتگه بنت). په رون په برزین توارى بوانت.

آسمانک

مخسد:

وانتن ولکتن و گون نکل و آسمانکی اوشکتن و گشتنا پجارتن.

جُست:

- ۱- کی آسمانکی گشتگه کنت؟
- ۲- آسمانکی گشتنی وخت کدین انت؟
- ۳- شه شماکی شیوارین اسپئی آسمانکا زانت؟

رنداشه آبی که وانندگ معلم صاحبی هبرو جُستانا اوشکتنت بالاچ که یک سرپدین وانندگی شه وتی جاگاه اوستات و گشت: معلم صاحب من شیوارین اسپئی آسمانکا زانین. معلم گشت: شه کی اوشکتگی؟ بالاچ گشت: منی پس مدام په اما آسمانکه شیت. یک شپی به لواری گرمیا دنا نشتن اما وتی پساگشتن یک آسمانکی بگش آء شیوارین اسپئی آسمانکا په اما گشت: آنکل کرت که، یک وهدی اسپئی گون وتی کرگا چمندی تها په

چرتناشت. چمندی پاک و ساپین هوا ووشین سوزگ آیرا آنکه وش آت که تا نماشاماشه او دا در نه بوت.

شه ای چمندا دورتر جنگلی ات که او دا گرک و روباهی زندگیه کرتنت، ایش که شه جنگلا در بوتنت چمش به اسپ و کرگی کپت شه آوانی دیستناوش بوتنت. گرک روباهها گشت: گره اسپئی گوشت باز نازرک ووش انت. چمبازین روباه په هندگ گشت برون شه ماسی آیی بها سوج کنن وگله آیرا په یک چمی بورن. هر دو کین دیماشنت.

گرک اسپا گشت: تی گرگی بها چنکس انت؟ اسپ گشت: آیی بها منی پدی پادی سمی سرانمشته انت. گرک کراکرا نزدیک بوت و سوج کرت به تی گجام سما، اسپ وتی دیما گردینت جوان آیرانشان گپت و گشت به منی راستین سما، گرک وتی سراجال کرت که بگندیت، اسپ به باز ترندی وزراب گرکی سرگئی سرالگتی جت و سرگئی پروشت. روباه که دیست هما د ما جست گرک هم به گریوگ و دردین سرگی شه اودا شت وشه وتی عملا پشیمان بوت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخئی نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت و جالگی گالانی ضدا ودی کنت.

زنله

گریوگ

دیمی

زوزو

چپین

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا به برزین تواری بوانیت.
- ای سبخئ هما جملانا که شارحه (:): و سوالیه (?) دارنت به وتی کتابچهان سیایگ بکنت.
- چیزیکه انون گشگه بیت به جوانی بلکت و جائیکه لازم انت کامه، سوالیه، ٲک و ندائیه علامها نابلت.
- سئ ٲل بیت و هر ٲلی وانندگ ٲه اسپئ باروا که چونین حیوانی انت گون وت هبر بدیت.
- شه هر ٲلی یک وانندگی به رون ٲه ای آسمانکی نتیجه و آسری باروا هبر بدنت.

گسویین کار:

- هر گجامی شه شما به گسا شه وتی کهولی باسکان آسمانکی بشکنت و به هوشا بگیت. ای جُستانی ٲسوا به وتی گسان به وتی کتابچهان بلکت.
- ۱- اسپ و گُرگ گجا چرتنت؟
 - ۲- گرک اسپاچه گشت؟
 - ۳- گُرک چون گوازی وارت؟

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوانا بگشت.

۱- کریمداد و بیبرگ گون وت چی انت؟

۲- دمیکه بیبرگ آت کریمداد چیوه کرت؟

۳- بیبرگ کریمدادا چی گشت؟

۴- کریمداد به پسوی چی گشت؟

۵- آخرا بیبرگ چی گشت؟

سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکواری دگه شه بر بگشیت.
شه ای گالان به جالگی جملانی پوره کنگا گچین بکنت.

سم

سنپ

بلگ

- مُرگئ _____ بارگ انت.

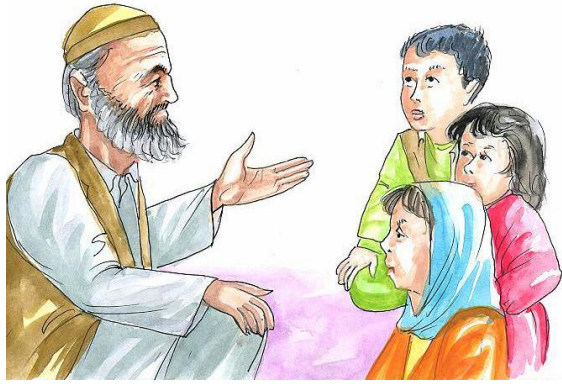
- سوکئ _____ نازرک انت.

- اسپئ _____ سک انت.

پنت

مخسد:

- وانندگ بواننت و بلکنت.
- پنتانا بزانت.
- پنتانا به وتی زندگیا عملی بکننت

جُست:

- ۱- به عکسا چیه گندت؟ چیزی گشتگه کنت؟
- ۲- پنت چیاشت؟
- ۳- کئی چنت پنت زانت؟
- ۴- مزنانی پنت به اما چه پیدگی دارنت؟

پنت، سوگه و کتوکین هبر شه گوستگین وهدانی مزنان متگنت. دانندگ و مزن به زندگیا دراجیا هروری سکی و سوری که دیستگنت و هر دابی چکاس و آزمایگی که گوازینتگنت، آسرو نتیجی زانته و رندا پنت و سوگهانی ورا په اما اشتگنت. ای پنت و سوگهانی عملی کرتن، بازکدر داریت که چیدگ و دروری ورا جالگی پنت و سوگهانا وانن.

- راستی کنت که راستیا زوال نه انت.
- علم بزورت که علم انسانی براه وزیب انت.
- پاکین مردمانی احتراماما بکنت.
- به امانتا خیانت مه کنت.
- دیما رودا غدی کنت ورنندا و ترا به آپا بجنت.
- شه وتی وسا برزترین باری مه زورت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخوا بوانیت.
- شه ای جالگی گالان جملانا پوره ورنندا به وتی کتابچهان بلکت.

راستیا

بزورت

پاکین

خیانت

غدی

وسا

- راستی کنت که _____ زوال نه انت.
- علم _____ که علم انسانی براه وزیب انت.
- _____ مردمانی احتراماما بکنت.
- به امانتا _____ مه کنت.
- دیما رودا _____ کنت رندا و ترا به آپا بجنت.
- شه وتی _____ برزترین باری مه زورت.

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوایت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- پنچ ډل بیت و هر ډلی یک پنتی باروا گون وت هبریدیت ورندا شه هر ډلی یک وانندگی نتیجهها په دگران بگشیت.
- پنت سوگه و کتو کین هبر په اما شه گجام یکی شه ای جالگی کسان منته معلوم و به دیمی «ص» حرفی بلت.

۱- دوست و سیادان

۲- دانندگ و مزنان

۳- ورنهان

- جالگی نیمگین جملا به وتی کتابچهان بلکت جملئ چیرا سئ کلیمه لکتگ بوته شه سبخئ دیما که ونتگت جوابا ودی و جملا پوره بکنت.
- پنت و سوگهانی عملی کرتن _____ داریت.

۱- باز کدر

۲- باز تاوان

۳- باز سکی

گسویین کار:

هر گجامی شه شما سئ پنتا به وتی کتابچهان بلکت.

چیزیکه انون گشتگه بیت به جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

- ۱- سری پاچ آورتن و معلومات ودی کرتنی پاچون انت؟
- ۲- اگه په ناسر پدی وتلوار کاری تسر بیت پای چون انت؟
- ۳- وختیکه کاری تسر بیت آخرا شومانی کتبی داریت؟
- ۴- ای پنت که اول رودا غدی کنت رندا وترا به آپا بجنت اماره چی نشانه دنت؟
- ۵- اگه پنت وسوگها نا عملی مه کنن چونه بیت؟
- سئ وانندگ چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت شه بر بگشیت.
- گون ای گالان جمله جور بکنت.

هروری

چکاس

کدر

مزان

وانن

- سبخی بنیادیین بزانتا "پنت، سوگه و کتوکین هبر شه گوستگین وهدانی دانندگ و مزان منتگنت" په رون په برزین تواری بوانت.

ماهی

مخسد:

- وائتن ولکتن.
- نا معلومین ضمیرانی درست کرتن.
- ماهی پیدگا زانتن.

جُست:

- ۱- ماهی چونین جانداري انت؟
- ۲- ماهی به گجا زندگیه کنت؟
- ۳- چنت ډولی ماهیا دیستگت؟

زی بالاچ و گاجیان به رودی سرا شتنت. دمیکه او دا رستنت بالاچ شه گاجیان سوج کرت. بارین رودی آپ ماهی داریت؟
گاجیان گشت: هان، مگه ته سی نه دارئ آنگوسیل کن. یکی روت دگریه کیت بله بله ماهیه گرنه.

بالاچ: ته چنت ډولی ماهیا دیستگی؟

گاجیان: ڊول ڊولي ماهي وديه بيت. يڪ رازي ماهي كه آواني تچڪي نزيڪ يڪ مترانت، آواني گوشت سورين رنگي داريت، بازوشين تامي دينت، پاگاس هم يڪ ڊولي ماهي انت كه آيرا كوسه ماهي همه گشت.

بالاچ: بيدى رودى آيا دگه به گجام آپان ماهي وديه بيت؟
گاجيان: به اشڪن و نيزاران كه وشين آپ، گل، اشڪ و دگه جر و گياب دارنت ماهي بازانت، همي راز به حوض واوشتاگين آپ و گرمانى آيا ماهي باز وديه بيت، ماهي آپين جاندارى انت كه بيد آيا زندگه نه مانيت.

بالاچ: ماهي گوشت چون انت؟

گاجيان: ماهي گوشت بازجوانين ورگي انت شه هر كس سوج كنى ماهي گوشتاوش داريت.

بالاچ: په ايشى كه ماهي ساتنگ بنت چون كنن؟

گاجيان: زبرين سوجى كرتى - انون ماهياني اقتصادين پيدگ به مچان روش بوته پميشا مچين به اى بارا دلگوشه كننت و انچين جاگه جوړه كننت كه چلوڪ و كسانين ماهي شه آيا مه ماننت و په شرى ساتگ و مزن بنت.

بالاچ: خير گندئ منى سرا پاچ آورتئ، شوپد جائيكه بگندين ماهي شه آپامنتگنت آوانا به آپارسينين كه شه بى آيا مه مرنت.

عزيزين واننده گان!

- اى سبخئ نوکين گالانا سيايگ بکنت
 - دو وانندگ به رون نوکين سبغا بوانيت
 - پنج ډل بيت و هر ډلى په ماهي پيدگ و کتې باروا هبر بدنت.
- نا معنين ضمير:** نا معنين ضمير هما انت كه لهتين كلمه يڪ كس يا چيزى معنا رسيننت كه معلوم و درا نه انت چو: يكي، هر، هر كه، چنتى، ديرپا، مچين، مچ، فلان، دگرى، دگران، هيچكه، هر چى مچين چيز.

- دو وانندگ به وتی جندی وش یکی گاجیان و آدگه بالاچ بارا شه کتابی دیما په برزین تواری بواننت.
- به ای سبخا نا معنین ضمیرانا ودی و به وتی کتابچهان بلکت.
 - چیزیکه انون گشگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم است ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامه بلت.
 - سئ وانندگ په رون په ماهیانی ساتنی باروا هبربدنت که اگه شه کمین آبا به جائیکه بازین آپ بیت برتگ بنت زندگه ماننت.
 - شه ای سئ جملان یکی راست انت آیرا ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت.
 - ماهی جانداری که به حشکارا زندگیه کنت.
 - ماهی آپین جانداری که بید آبا زندگه نه مانیت.
 - ماهی به کسانیا شه آبا جتا انت.

گسویین کار:

شه شما هر گجامی سئ سئ کشک په ماهی باروا به وتی کتابچهان بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.
- ۱- ماهی به گجا زندگیه کنت؟
 - ۲- ماهی گوشت شه دگه حیوانانی گوشتا چه توپیر داریت؟
 - ۳- پچی باید به ماهی ساتنا دلگوش بیت؟
 - ۴- جائیکه گندن آپ حشکه بیت و ماهی بی آبه ماننت چون کنن؟
 - ۵- به آپیکه ماهی انت اگه تیل دارو کچتین چیز ریتگ بیت چونه بیت؟
- سی وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوارد گه شه بر بگشت.
- گون ای جالگی گالان جمله جوړ بکنت.

رود

بارین

تجکی

اشکن

وشین

سبخی بنیادین بزانتا "ماهی مزین اقتصادین پیدگ و کتی دارنت. ماهی گوشت شه دگه هرچیا گهترانت. پمیشا به ماهی ساتن و گیش کرتنا باز دلگوشه بیت" په رون په برزین تواری بوانت.

پر خطرین گوازی

مخسد:

واندگ بوانت و بلکنت. شه مهمات و ماینانی خطرآسی بنت.
- به مهمات و ترکتنین چیزان دست مه جننت.

جست:

۱- گون چیزیکه آیرا درست مه کنت گوازیه کنت؟

۲- مهمات ومینا درسته کنت چیاشت؟

بالاچ شیوارین زاگی به چارم صنفا سبخه وانیت. یکروچی که شه مکتبا کات به گسانی
نزیکیا دیست سئ کسانین زاگ، نه ترکتگین مهماتی راگون دسگی بسته و تی پدا کشه
دینت.

آپه باز شیواری اوشتات و وتی معلمی هبرانا به هوشا آورت که گشت: همیکه ماین یاتر
کتننین چیزی گندت دست مه جننت وشه آیی دور بیت.

زوت زاگانی سرا توارجت. زاگان! ادایایت آیرا بلت. زاگ جستنت و آنتت، بالاچ گشت: زانت آچی ات که کسه کرتت؟ زاگ گشتنت: اما گون آیی گوازیه کرتن. بالاچ گشت: ایش پر خطرین گوازی انت هوش کنت نزدیکی مه ریت آترکتیین چیزتی انت، شمی جند وتی زندا گاره کنت و وت وترا بکوشه دیت، شه انچین چیزان وترا بساتت، دورا بوشت سیل کنت کسی آیرا دست مه جنت. من پولیسا سیه کنین. زوتی شت و پولیسا سی کرت. پولیس ای مهماتا زرت وبرت وشه بالاچ که زاگانا نه اشتت مهماتا گیشتر دست دینت و پولیسا سی کرت باز وشنودی روش کرت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخئی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت
- سبخا کراری بوانت وای گالانی ضدا ودی کنت.

گنو کین

شت

رادگ بوت

نزدیکا

اشت

آورت

- پنج دل بیت و هر دلی وانندگ په ماین و نه ترکتگین مهماتی خطرانی باروا گون وت هبر بدیت.

هورین ضمیر: هورین (مشترکین) ضمیر هما انت که په متکلم، مخاطب و غایبا یک ورا کیت چو: وت، وترا، وتی، جند، جندی، جندش.

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوایت.
- به ای سبخوا هورین « مشترکین » ضمیرا نا و دی کنت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- سئ وانندگ په ماین و نه ترکتگین مهماتی باروا چیزیکه شه دگران تا انون اوشکته وزانت هبر بدنت.
- گون ای گالان جالگی اورکین جاگانا پربکنت .

ووتی

هبرانا

ماین یا ترکتگین

آپه باز شیواری اوشتات _____ معلمی _____ به هوشا آورت که گشت:
همیکه _____ چیزی گندت دست مه جنت و شه آیی دور بیت.

گسویین کار:

هر گجامی شه شما ای مطلبه به وتی کتابچهان بلکت. ماین و نه ترکتگین مهمات مرک
وتیئ سبیه بنت به آوان نزدیک مه بیت!

- چیزیکه انون گشتگه بیت به جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.
- ۱- به افغانستان به مړوجنگی سالان چی بازتنک بوته؟
- ۲- ماینانی درست کرتن و دیستن سک انت یا آسان؟
- ۳- ماین گیشترکی به گجا اشتگه بنت؟
- ۴- نه ترکتگین مهمات به گجا ودیه بنت؟
- ۵- چی خطر داریت؟
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه برېگشت.
- به ای گالان یک یک جمله بلکت.

ماین

نه ترکتگین مهمات

کشیت

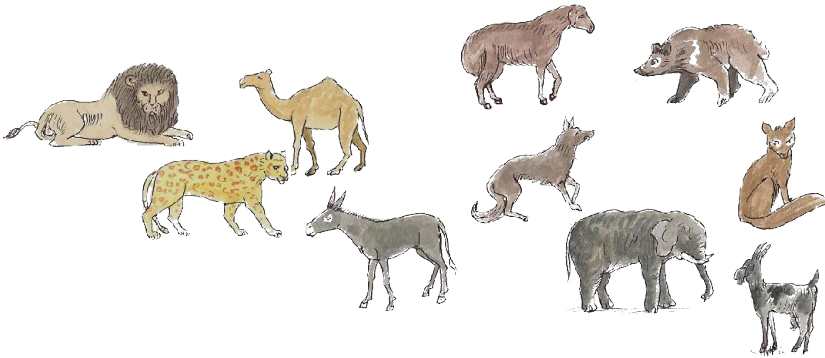
گوازی

سئ وانندگ سبخئ ای بهرا "....وتی معلمئ هبرانا به هوشا آورت که گشت:
همیکه ماین یا ترکتگین چیزی گندت، دست مه جنت و شه آیی دور بیت". په رون برزین
تواری بوایت.

گسویی و گیابانین حیوان

مخسد:

- واندگ بوانت و بلکنت. گسویی و گیابانین حیوانا درست کننت.
- گسویین حیوانانی ساتنی کپازانت.
- په گیا بانین حیوانان تاوان مه رسینت.

جست:

- ۱- چنت رازی حیوانا درستہ کننت؟
- ۲- چنت گسویین حیوانی ناما گشتگہ کننت؟
- ۳- چنت گیا بانین حیوانی ناما زانت؟
- ۴- شه گسویین مالان چی کت گپتگہ بیت؟
- ۵- گیا بانین حیوان که گوشتش پاک انت گجام انت؟

به امی وطن گسویی و گیا بانین حیوان بازانت. پس، بز، گوک، اشتر، غاتر، اسپ و حر گسویین حیوان انت، امی مردم به مالداریی کارا باز دسترسی واوند انت. شه مالانی گوشت شیر، پشم، کرک و پوستان به اما باز کت و پیدگہ رسیت. وحشین حیوان چو آهو، کوهین پس و بز و کرگوشک هم به وطنی پت و گیا بان و کوهسران بازانت که آوانی گوشت پاک و وارتنی انت.

دگه گیا بانین (وحشین) حیوان شیر، پلنگ، گرک، هوک، هپتار، شگال و روباه انت که اولسری پنچین حیوان رستر و باز پر خطر انت، بلی شگال و روباه باز تر سوک و چمباز انت. که شه بازین چمباز یا و ترا به دهانی مرگانی کلوندهان رسینت و چرپ و پزورین کروس یا ماده مرگانا برنت.

گسویی و گیابانین حیوان باز کدرو ارزش دارنت پمیشا جهانین پیمی په حیوانانی ساتنا دلگوشه بیت و به باز شاران و حشی باگ انت که مردم په آوانی سیلا رونت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ به رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت و ای گالانی ضدا و دی کنت.

گسویین

پزور

ترسوک

- پنچ دل بیت و هر دلی وانندگ گون وت په گسویین حیوانانی پیدگ و بروکتانی باروا هبربدیت.
- هما حیوانانی نامانا به وتی هوشا بیارت ورندا به وتی کتابچهان بلکت که شه آوانی شیر، پوست، گوشت و پشم و کرکا کته گرن.

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په رون په برزین تواری بوانیت.
- ای سبخئ جمعین گالانا ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون په شما گشتگه بیت به جوانی بلکت و ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا جائیکه لازم انت بلت.
- سئ وانندگ هماسئ چیزئ ناما بگشیت که شه مالانی شیرا جور کرتگه بنت.
- جالگئ جملا په جوانی بوانت ورندا اورکین جاگها پر کنت که پوره و بریر بیت.
- پیدگ دارنت. آوانی شیر، گوشت و روگنا ورن و بهاکنن.
- جملا نابوانت و همائیکه راست انت دیمی ص بلکت.
- انسان شه ای حیوانان پیدگ و کټه گرنټ

هردوان	گیابانین حیوانان	گسویین حیوانان

گسویین کار:

به گسا شه وتی کهولی باسکان په ایشی که شه مالانی پوستان چی جوړه کنن سوچ بکنت و چیزیکه اوشکتت به وتی کتابچهان بلکت.

چیزیکه انون په شما گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پَسوا بگشت.

جُست:

- ۱- بالاچ و بیبرگ به چنتم صنفا سبخه واننت؟
- ۲- به راهها بیبرگ شه بالاچ چی جُست کرت؟
- ۳- چی چمباز و شیوارین حیوانی؟
- ۴- چی شه مردمانی گسان مرگانا بارت؟
- ۵- روباه به گجا زندگيه کنت؟
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت شه بریکوار دگه بگشت.
- پنچ ډل بیت و هر ډلی وانندگ گون وت هبربدیت که شه چیی پشمان جراب، دستکش، برک، تپیر، گوالگ، تورگ، کونپ و غالین گوپنت.
- ای جُستانی پَسوا به وتی کتابچهان بلکت.
- ۱- شه مالانی پوستان چی جوړه کنت؟
- ۲- گجام مالانی شیر ورگی انت؟
- ۳- پچی اما ماله ساتن؟

آزاتی

مخسد:

- وانندگ بواننت و بلکنت.
- بزانتت که آزاتی چی انت.
- هورین ضمیرانا کار مرزکرتگ بکنتت.

وت وئی جند جندی

جُست:

- ۱- کی آزاتیئ باروا هبر داتگه کنت؟
- ۲- کیه زانت که آزاتی چیا شنت؟
- ۳- وهدی که آزات بیت چیه کنت؟

آزاتی، آزات بوتنا شنت که انسانی زندگی براه و زیب انت که هیچ وړئ کیدو بندانه لویتت. رازیکه وت وئی آزاتیا وش دارن باید بزانتت که دگه جاندار هم آزاتی و آزات بوتنا وش دارنت.

وړ وړئ مُرگ، بالی مرگ که به کِشار، نیزار واشکن وپت و گیابان، باگ و باگچهان زندگی کنتت و دگه جاندار آزاتیا وش دارنت و آزاتین ډولی شه یک جاگهی به دگه جاگها رونت و چاره کنتت.

شما ديستگ بيت چگوگ و چلگ په باز سرو توار چي چي و پي پي کنان شه درچک
 و ديوالاني سرا پره کننت يا نندنت بلي و هدي که به خفسي تنها کيده بنت وتي پر و با
 نزلا به خفسا جننت و آپ ودانگا په جوانيه نه ورنټ.
 سبي ايش انت که گون آزاتيا خوگپتگنت همي راز که انسان گون آزاتيا خوگپته و آز
 اتيالوتنت دگه جاندار همه لوتنت. گشتگه کنن که بیدی آزاتيا زندگي سک انت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت ورندا شه جتاجتاین گالان مترادفین کلیمه جوړ و به وتی
 کتابچهان بلکت. گالانی یک باری به جدول و آدگه در انت آوانا ودي کنت.

وت واک	_____	۱- کیدو
بند	_____	۲- آزات و
شاد	_____	۳- گل و

- پنچ ډل بیت و هر ډلي په آزاتیی باروا گون وت کراری هبر بدنت.
- جالگی جواب په ای جُستا گشتگ بوتگنت هما یکینا که گون آزاتی و آزات بوتنا
 جریت معلوم و به وتی کتابچهان بلکت.
 کسیکه آزاتیی کدرا زانت چونه کنت؟
- ۱- انسان ودگه بی ضررین جاندارانا پازا به نه کنت.
- ۲- هر چون دلی بلوتیت هما رازه کنت.

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک بارا به برزین تواری بوایت.
- به ای سبخاوت، و وتی مشترکین ضمیر انت آوانا ودی ورندا شما هم یک یک جمله جوړ کنت که مشترکین ضمیری کلیمه داشتگ بنت.
- جالگی جملانا به وتی کتابچهان بلکت و همایی دیما (ص) حرفی بلت که شه ای سبخا هیل زرتگت.
- ۱- مرگ، بالی مرگ، چلگ وچگوگ آزاتیا وش دارنت، اما به آوان ضرره نه رسینن به خفسا نه پرینن و کیده نه کنن.
- ۲- مرگ ووش توارین بالی مرگانا به خفسا کیده نه کنن و نه پرینن.
- گجام یکین جوان انت؟ اولی، دومی یا هر دوین .

هر دوین	دومی	اولی

گسویین کار:

هر گجامی شه شما په آزاتی و آزات بوتنی کدری باروا سئ کشک به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت و اگه به شما گیشتر معلومات داتگه بوت بشکنت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

- ۱- گون آزاتیا چه بریره بیت؟
- ۲- مگه تانکا انسان آزاتیا وش داریت؟
- ۳- کئ کیدو بنداوش داریت؟
- ۴- بی کیدو بندین زندگی چه انت؟
- ۵- په وش گشین کمیری مرگا طلایین خفس و جوانین آپ و دانگ جوان انت یا آزاتی؟

- چیزیکه دیمترا اوشکتت یکوار دگه شه بریگشت.

- گون ای گالان یک یک جمله رد و بندبکنت.

آزات

وش

کید و بند

خفس

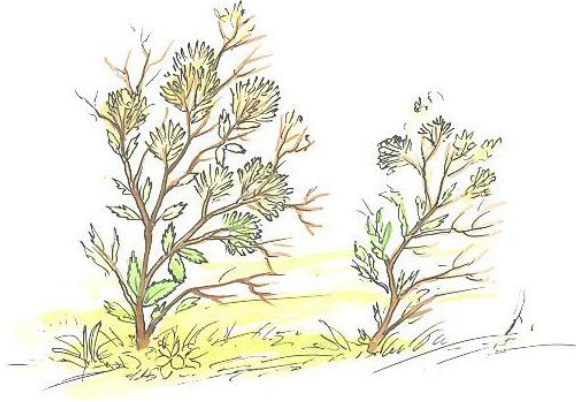
جاندار

سبخی بنیادین بزانتا "آزاتی، آزات بوتنا شنت که انسانی زندگی براه و زیب انت. رازیکه وت وتی آزاتیا وش دارن دگه بی ضررین جاندارانی آزاتیا تاوان مه رسینن" په رون به برزین تواری بوانت.

زیرگ

مخسد:

- وانندگ بوانت و بلکنت. زیرگا درست کنت. زیرگئی کار گرگی ډولا بزانت.

جست:

۱- زیرگا درسته کنت چونین بلگ و دانگ داریت؟

۲- زیرگ چه و هدا کشتگه بیت؟

۳- شه زیرگا به چیوا کار گیتگه بیت؟

زیرگئی کشتنی و هده به گلی کشارئ وختا انت. زیرگ هم چوگله و دانگئی ورا به ډگارا کشتگه بیت که شه کشتن تا برو حاصلئ رستنا یکسال وخته گیت به نرم و ریکین ډگارا که آپ داشتگ بیت گهتر زیرگ حاصله دنت.

زیرگئی ریشگ تچک و بارگ انت. زیرگی بالادشه ریشگا برزکایی کمتر شه گلی بالا دا انت، بلگی بریتگ، اورت و بارگ انت و به برو حاصلی نزدیکیا سپیتین کسانین پله کنت. زیرگئی دانگ اورت و وشو انت.

شه زیرگا په پلو و آش و رشته یی و شبویي و تامدار کرتن و لهتین دارو دواي جوړ کرتنا کار گیتگه بیت.

عزیزین وطن افغانستانی ډگار، آپ و هوا په زیرگی کشارا بازجوان انت و وطنی کشارگر به گله و دانگی کشارگری پانا دا زیرگ همه کشتت به گوستگین سالان زیرگی برو حاصل آنکس بازات که هر سالگ بازین زیرگی به درملکان په بها دیم داتگه بوت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ به رون نوکین سبغا بوانیت.
- ای سبغا کراری بوانت و جالگی گالانی ضدا شه تهی ودی بکنت.

سک

زنه

سیائین

بدبو

جالکایی

- پنچ ډل بیت و هر ډلی وانندگ گون وت په زیرگی باروا هبربدیت.
- جالگی گالانا په شری بوانت ورندا په جملانی اورکین جاگهان گچین و به وتی کتابچهان بلکت.

به گله ای

گله ای

یکسال

زیرگی کشتنی و هده _____ کشاری وختا انت. زیرگ هم چو _____ ورا به ډگارا کشتگه بیت که شه کشتن تابرو حاصلی رستنا _____ وخته گیت.

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک بارا به برزین توارى بوایت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری املا بلکت و جائیکه لازم انت تڅک، کامه، سوالیه و ندائیه بلت.
- به جالگی جملانی اورکین جاگهان یکی شه ای گالان گچین و آوانا پوره بکنت

لټ

زیرگا

زیرگی

- ۱- _____ ریشگ تچک و بارگ انت.
- ۲- زیرگی _____ سبزین رنگی داریت
- ۳- شه _____ په پلو و آش ورشته یی و شبویى و تامدار کرتنا کار گپتگه بیت.

گسویین کار:

هر گجامی شه شما ای سبخی دومى بارا به وتى کتابچهان بلکت.

- چیزی که انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.
- ۱- چی باز پیدگ داریت؟
 - ۲- کشارگر به چیا گت انت؟
 - ۳- کشارگر به سالی اولی بارا چیه کشیت؟
 - ۴- کشارگر به سال دومی بارا چیه کشیت؟
 - ۵- کشارگر بیدی کشارو پالیزا چیه کنت؟
- سی وانندگ چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بر بگشت.
- به ای گالان یک یک جمله جوړ بکنت

کشتگه بیت

ریشگ

وشبو

- به ای جملی پوره کرتنا یکی شه جالگی گالان راسته کیت آیرا ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت.
- شه زیرگاه په _____ پکتن و لهتین دارو و دواهانی جوړ کرتنا کار گپتگه بیت.

پلو و آش ورشته یی

دوگی

کشکی

سول و نیک بختی

مخسد:

- وانندگ بواننت و بلکنت.
- سولی کدرا بزانت.

جست:

- ۱- سول چی انت کئی گشگه کنت؟
- ۲- سول چی جوانی داریت؟
- ۳- کئی په سولا اړانت؟

سولی توار

یکوی بی و براسیئ
آسودگی آرامیئ
نه توپ و بمانی توار
نه ټینک و دور جنین هتیار
نه مرک و هونئ ریچگنت
نه ماس و گهاری مودگنت
هم دوستی و محبت انت
منی هندو منی سکونت انت
شه هلک و لوگان و دیار
نا سریدیا لپو بار
زیانه کنین جورین نپاک
هر روجی گیشتر توک و واک
لوچ پوشتگ گشنگ بی سیر

توارمنی انت دوستیئ
په سیاو سپتایک وړا
نه جنگی دوت سیاهین گبار
نه جټ و غولین بمگوار
نه شهرو هلکی سوچگنت
نه زور و ظلم و براس کشی
منی سیایگاسعادت انت
انسانی دو ستانی دلا
شه آدمیئ سرردگار
گون علم و زانتا من دین
دستاگرین په تپاک
براسیئ در چکامن دین
هر جاکه گام بیت منی ایر

نه زنگ آوه و داد بيت
 نه دشمنی بيت نه بيسر
 هرکس و تي بی واجه کار
 دستی وتی بی کار و بار
 مچ آدمی گووت بينت
 نزيک چو براس و گهار

(عبدالرحمن پهوال)

عزیزین واندہ گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیاگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ دل بیت و هر دلی گون وت په ای شئیری بارواکه په سولا گشتگ بوته هبربدنت.
- شه هر دلی یک یک واندگ په رون په سولئ کدرئ باروا هبربدنت.
- جالگئ مطلبا بوانت و یکی شه دو جملان که گون مطلبا جریت مالوم و به پانادی (ص) حرفا بلکت.
- به هروطنی آباتی، کشت و کشار، کارخانه، سوداگری وروگ و آيگئ کاروختی په شری تسرستگه کننت و مردم آرام ونیک بخته بنت که او دا
- ۱- مروجنگ بیت.
- ۲- سول وامن بیت.
- گشتگه کننت که مروجین سبخ جالگئ گجام یکین سرگالی باروا ات.

مکتب

آپ و آپداری

مُرگانی ساتن

سول

سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوایت.
- به ای شیرا توار دارین حرف گجام انت.

هرجا که گام بیت منی ایر
لوچ پوشتگ گشنگ بی سیر
نه زنگ آوه و داد بیت
نه دشمنی بیت نه بییر

چیزیکه انون گشنگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه
بلیت.

- گون یکی شه جدولی گالان جالگی جملانا پوره بکنت.

کشارگر
سوداگر
کارگر
آباتی و سرک

به سول وامنا _____ گهتر کاره کنت.
به سول وامنا _____ گهتر کشاره کنت.
به سول وامنا _____ گهتر کاره کنت.
به سول وامنا _____ گهتر جوړه بنت.

گسویین کار:

شیرا که به مروچین سبخا و ننت به وتی کتابچهان بلکت و مانای په وتی دوستان بگشت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوابگشت.

۱- خیر به چیا انت؟

۲- سول چیه کاریت؟

۳- ترخی و دیماروگ به چونین جاورو حالتی ودیه بنت؟

۴- مروجنگ چي ودیه کنت؟

۵- مردم چیه لوپنت؟

۶- مردم شه چیا بده برنت؟

- سی وانندگ چیزیکه دیماشه جُستان او شکنت یکواردگه شه بر بُگشت.

گون ای گالانی لکتنا جالگئ جملانی اورکین جاگهانا پوره بکنت.

بیرانی آرامی

مرک دیماروگ

ډکالی نیک روچی

مروجنگ بیدی _____ و خرابیا کتی نه داریت. مروجنگ _____ و _____.

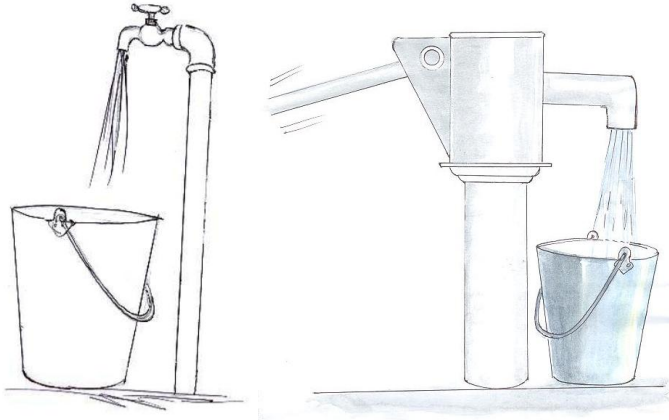
ونیسگاریه کاریت. سول _____ وخیره کاریت، _____ و _____ سولی بروکت

انت.

پاکین آب

مخسد:

واندگ بوانت و بلکت. پاکین آپی پیدگا بزانت.

جست:

- ۱- به برزگی عکسا چیه گندت؟
- ۲- گجام آپانا پاک گشتگه کنن؟
- ۳- بید وارتنا شه آپا چه کار گیتگه بیت؟

یکی شه خدا "ج" باز مزن و جوانین نعمتان آپ انت که به باز ډولان و دیه بیت. چو: چمگی آپ، رودی آپ، کاریزی آپ، چاهی آپ و دگه که مچین باز کدر دارنت، اگه آپ مه بیت کشت و کشار و با گداریه نه بیت، انسان و حیوان بید آپا زندگه نه ماننت. باید هر کس آپی کدرا بزانت و آپانا پاک بسایت، اگه آپ پاک ساتنگ مه بنت و گون میکروبان کچت بنت پیدگی جاگها په مردما تاوانه رسینت. انسان اگه گونډ انت یامزن په پاکین آپا اړانت اگه آپیکه ورن پاک مه بنت اماره نا جوړه کننت.

آپ گون لار داتناهم پاڪه بيت و لهتين جاگهان كه جوانين آپ نه انت ديماشه وارتنا
 آپاجوان لاره دينت كه ميكروب زيان بنت. به هر جا گهي كه زنده گوازينن بايد آبي
 كدرا بزائن و ميلن كه آپ ككړ و كچت بنت شه كچتيا آپ ميكروبه گرنه وانچين آپ
 انساني دشمن انت كه شه ميكروبا انسانا گون وړ وړي ناجوريا ديم به ديمه كنت.

عزيزين واننده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیاگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبغا بوانیت.
- به ای سبغا چار ډولئ آبي نام گپتگ بوته، چار ډل بیت و هر ډلی په یک ډولئ آبي
 باروا هبر بدنت.
- شه ای جدولی تنها یک یک کلیمه په جالگئ جملانی اورکین جاگهان گچین و آوانا
 پوره بکنت.

کشار کری آپ لار

- ۱- گه آپ مه بیت _____ و با گداریه نه بیت.
- ۲- نا پاکین _____ انسانی دشمن انت.
- ۳- په آبي پاک کرتنا آبي _____ داتن پیدگ داریت.

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- به ای سبخا مچین و هر کس کلیمه نا معین ضمیرانت آوانا ودی و هر گجا می شه شما یک یک جمله جوړکنت که ای کلیمه به آوان بئیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و ټک، کامه وسوالیه علامهانا جائیکه لازم انت بلت.
- چنت ډولئ آپی نام گپتگه بیت شما هر گجا می باروا فکر بکنت ورندا په ایشی که گجام پاکین آپ انت په ډول یکی آدگری پدا بلکت.

رودئ آپ

کاریزئ آپ

نلئ آپ

چمگئ آپ

چاهئ آپ

گسویین کار:

هر گجا می شه شما په پاکین آپیء باروا سیء کشک به وتی کتابچهان بلکت و شه وت کسان ترانا په آپی پاک ساتنا سوگه بکنت.

- چیزی که انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- گجام آپانا پاکین آپ گشتگه کنن؟

۲- پچی آپا جوش ولاړه دینت؟

۳- اگه آپ پاک مه بیت چونه بیت؟

۴- نا پاکین آپ چه تاوانی داریت؟

۵- پچی باید مچین په آپی پاک ساتنا دلگوش بکنن؟

- سء وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بر بگشت.

- گون جالگئی گالان یک یک جمله جوړ و به و تی کتابچهان بلکت.

کدر

کچت

پیدگ

لاړ

وړوړی

سء وانندگ په رون سبخئی ای بهرا» یکی شه خدا(ج) جوانین نعمتان آپ انت که باز ډولان وديه بیت. چو: چمگئی آپ، رودئ آپ، کاریزئ آپ، چاهئ آپ ودگه که مچین باز کدر دارنت، اگه آپ مه بیت کشت و کشارو با گدار یه نه بیت انسان و حیوان بیدی آپا زندگه نه ماننت» بوانیت.

بشري حڪ

مخسد:

واندگ بوانت و بلڪنت و بشري حڪايزانت و احترام بڪنت.

جست:

- زانت كه بايد كي احترام بيت؟
- جوانين سلوك گون كيء بيت؟
- انسان به انساناني سراجھ حكي دارنت؟

نا کوپيرداد امی هلكی سپی ریشی انت. آكه هر وهدا گونڊين زاگانا جوانين پنته دنت ای واری اماره نز آورت و سوچ کرت زاگان بشري حڪانی باروا چیزی زانت. رحيمداد كه شيوار و سرپدين زاگی انت پسودات و گشت: ناکوجان من ای هبرا چنت وار او شڪتگون مگه آنکس نه زانين منی هوشات كه شه ته سوچ کنين انون دگه په امابگش كه بشري حڪ چي انت؟

نا کو پیرداد شه رحیمدادی هبروش بوت و گشت: جوان بشکنت زاگان! حکک بار عدل و انصافا گشت و انسان که به جامعا زندگیه کننت به یکی آدگری سراحکک دارنت. باید یک آداگرا په برزین چمی بگندنت و عزت بکننت و شه یکی آدگرا ضرر و تاوانی مه گندنت.

به اجتماعین زندگیا توپیرنه انت، هر که په دگران گهترو گیشتر خدمت کرتک بکننت جوانین سلوک و مرد مگری و اووند بیت په مچان احترامی و رانت. باد هوایی و وتراشه دگران برزتر زانتن، وت لو توکی ووت پسندی جایه نه گیت.

باید کوشست بکنن که مچین انسانانی حکاپه برزین چمی بگندن و بزانتن که همارازیکه امی حکک و نپ و کپ په اما کدر ورو داریت، دگرانی نپ و کپ هم په آوان رو و کدر داریت و نه باید دگرانی حکک و نپ و کپا تاوان برسیت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخئی نوکین گالانا سیایگ بکننت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- انون ای نیمگین جملانا به و تی کتابچهان بلکت. به هر جملی چیرا چنت کلیمه داتگ بوته، یکی شه آوان په جملی اورکین جاگها گچین و جملانا پوره بلکت.
- ۱- انسان که به جامعا زندگیه کننت _____ سراحکک دارنت.

وطنی سرا

به یک آداگری سرا

- ۲- باید کوشست بکنن که مچین _____ حککانا په برزین چمی بگندن.

- انسانانی

- کسانانی

- مزنانی

- سىء وانندگ اى سبخى يك يك بارا په برزین تواری بوانیت.
- هر که، دگران، مچان نا معین ضمیرانت په هر گجا می یک یک جمله جوړ و به وتی کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه بلت.
- سىء وانندگ په رون چیزیکه شه اى سبخا په بشری حکانی باروا زرتگیت په وتی دگه همراهان بگشیت.
- شه اى گالان په جالگی جملانی اورکین جاگهان گچین ورندا به وتی کتابچهان بلکت.

- سپی ریشی

- گوندین زاگانا

- اى واری

- بشری حکانی

- ناکو پیرداد امیء هلکی _____ انت. آکه هرو هدا _____
- جوانین پننه دنت _____ اماره نزاورت و سوج کرت، زاگان _____ باروا
- چیزی زانت.

گسویین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

- ۱- کیچی گوازی به چه و هدا گون چیایت؟
 - ۲- کیچی گوازی تا نکایی انت یا یگجایی؟
 - ۳- کیچی هلوکا کیء دورا العچه دنت؟
 - ۴- چی وهدا نمره دانگه بیت؟
 - ۵- دمیکه شه یک ډلی نیمگا هلوک به دگری دستا بکپیت آدگه ډلی زاگ چونه کننت؟
- سیء وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان په کیچی گوازیی باروا او شکنت یکوار دگه شه بربگشیت.
- شه ای گالان جمله جوړ کنت.

ناکو پیرداد

شیوارو سرپد

اوشکتون

- سیء وانندگ په رون سبخی بنیادیین بزانتا «حک، بار، عدل و انصافا گشتن انسان به جامعا به یکی آدگری سراحک دارنت. باید یکی آدگرا په برزین چمی بگندنت و عزت بکننت و په یک آدگراضرر و تاوانی مه رسیننت» په رون په برزین تواری بوانت.

جوانين همراه

مخسد:

واندگ بوانت و بلکنت جوانين همراها بزانت و سوجين صفتا درست کنت

جست:

- ۱- همراه چيا شنت؟
- ۲- جوانين همراه گجام انت؟
- ۳- جوانين همراه گون وت چونين سلو کي دارنت؟

شاهدادو جارو جوانين همراه انت ، اي دو کين همراه به يک هلکا زندگي و به يک مکتب و صنفا سبخه واننت. ايش يگجا مکتبا رونت و کايئت. شاهدادو جارو يکي آدگر و وتي هم صنف و معلماني احترامما دارنت. به وتي سبخان کوشسته کنت پميشا پوه و سر پدين وانندگ انت معلم و مکتبي اگده دارشه ايشان بازوش انت و مدام ايشاني ناماپه نيکيه گرت.

ای دو کین همراه به گوازی و ورزشاھم یگجا انت. لھتین و ھدہ دیم دیگرہ به وتی ھلکی نزیکی میدانیہ پہ توپ گوازیہ رونت. دیماشہ توپ گوازیہ ای میدانیہ درچک و نہالانا آپہ دینت. ایش بازوختان گون یکی آدگرا کمک و مدتہ کنت. شھداد و جارو به وتی ھلکی مردمانی تھہ وشین نام و تواری واوندانت و مچین شہ ایشان وش انت و مدام ایشانی جوانی ہبرا دینت.

عزیزین وانندہ گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیاگ بکنت.
- دو وانندگ پہ رون نوکین سبخا بوانیت.
- انون جالگی نیمگین جملانا به وتی کتابچھان بلکت به ھر جملی جالگا سی پسو داتگ بوتہ شہ سبخی دیمہا پسا کہ جملہ پہ جوانی پورہ کنت به اورکین جاگھا بلکت.

شھداد و جارو _____ انت.

۱. جوانین براس

۲. جوانین ھمراہ

۳. جوانین ھمپل

لھتین وھدہ دیم دیگرہ به _____ پہ توپ گوازیہ رونت.

۱. به وتی مکتبی میدانیہ

۲. به وتی گسی میدانیہ

۳. به وتی ھلکی نزیکی میدانیہ

ایش بازوختان گون یکی آدگرا _____ کنت.

۱. کت و باسہ

۲. چم ھم چمیہ

۳. کمک و مدتہ

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- سوجین صفت : هما کلیمه که دیماشه ناما به سوجین جملا کیت وپسوی صفت انت سوجین صفت گشتگه بیت. چو: چون، چه وړا، چه ډول و....

مثالی وړا چونین کتاب : جوانین کتاب

چونین انار: سورین انا

چونین گوک: برکین گوک

شماشه ای سبخوا ای جُستانی (سوجانی) پساودی کنت

چونین همراه:

چونین وانندگ:

- پنچ ډل بیت وهر ډلی په جوانین همراهی باروا گون وت هبر بدیت.

گسویین کار:

هر گجامی شه شما په جوانین همراهی باروا چارکشک به وتی کابچها بلکت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوابگشت؟

۱- جوانین همراه په یکی آدگرا چیوه لوټنت؟

۲- کی شه کی گلگی حکاداریت؟

۳- به جوانین همراہیا چه نه انت؟

۴- جوانین همراه گون یکی ادگرا چه کننت؟

۵- جوانین همراه چه وختا زانتگه بیت؟

- سی وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکواردیگه شه بر بگشیت.

- جالگی جملانابه وتی کتابچهان بلکت ورندا په هر جملی یکی شه جدولی گالان

گچین و جملا پوره بکنت

۱- شاهدادو جارو _____ همراه انت.

۲- ایش به یک _____ زندگی کننت.

۳- ای دوکین همراه به _____ ورزشا هم یگجا انت.

۴- _____ شه توپ گوازی میدانی درچکانا آپه دینت.

هلکا

جوانین

کوازی

دیما

حرامه نه مانیت

مخسد:

- وانندگ بواننت وبلکنت.
- حراما درست کنت هورین (مشرکین) ضمیرا بزانت.

وت وتی وترا

جُست:

- ۱- حرام چیاشتت؟
- ۲- کسیکه حرامه وارت به مردمانی دیما چون انت؟
- ۳- پچی باید و تراشه حراما بساتن .

مردمئ پت و عزت به آیی جندئ دستا انت. آکه سدک و راستیه کنت و پاک و حلالین روزی دستا کاریت و شنام زندگیه کنت و اگه بیدی حکک په چم ولیم، زورانسری و پل ولت مال و چیزی واوندیه کنت. ای هرچونین مالی بیت وشه هرکس گپتک بیت په آیی روانه انت.

کسیکه حرامه وارت وت وتی زندگیا خرابه کنت، مچین آیرا په سبکین چمی گندنت. اگه کسی به چیزی زیتن وبها کرتنا حرامه وارت و یا به پل و لپ و دزی مالی و چیزی دستا کاریت بزانت که مال په آیی موندی نه داریت و شه دستیه روت.

متلی انت که شنت : حرام شه هما راها که آته پدا روت. دگه باز جوان انت که و تراشه
 حرامین مالا دوربساتن ووشنام و جوانین زندگی فکراین و و تراشه کاریکه کرتنی گناه
 داریت وشه چیزی که وارتنی په اماروانه انت دوربساتن.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخئی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
- ای سئی جوابا بوانت ورندا بگشت که گجام حرامین مال انت.
- ۱- مالی که په چم ورپینگ دستا آتگیت.
- ۲- مالی که په زور و دزی دستا آتگیت.
- ۳- مالیکه به زیتن و بها کرتنا شه سنگئی کم داتنا دستا آتگیت.
- گجام یکین حرام انت به دیمی ص بلکت.

	اولی
	دومی
	سومی
	هرسین

- پنج دل بیت و هر دلی گون وت په ای سوجیین صفتانی پسوی باروا هبریدیت و
 پسوا که خرابین مالی و جوانین مالی به هر گجامی دیما بلکت.

حرامین مال چونین مالی:

حلالین مال چونین مالی:

- سی وانندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

- به ای سبخاوت ، وتی و ترا هورین (مشترک) ضمیرانت هر گجامی کارمرز بوتنا که به فاعلین حالتا وت وتی و به مفعولین حالتا و ترا لکتگ بوته په جوانی بوانت ورندهمی جملانا به وتی کتابچهان سیایگ بکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت، تک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

- سی وانندگ په کلپی گری و حرامکاری خو وتی گندگی باروا به صنفی دیما هبر بدنت.

- شه ای گالان جالگی جملانی اورکین جاگهانی تهابلکت و آوانا پوره بکنت.

روا

حلالین

پت و عزت

مردمی _____ به آیی جندی دستا انت. اگه _____ روزیا دستا کاریت

وشنام زندگیه کنت. حرامین مال په مردما _____ نه انت.

- په حرامین مالی با روا گجام متلا، به ای سبخا وانت آیرا و دی و به وتی کتابچهان بلکت و شه برکنت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوابگشت.

- ۱- بعضی دانندگ بلوچیی لبزانکی اولی تاریخی دوری بنا بو گا گجام سال گشتگت؟
- ۲- به گجام دور و زمانگا بلوچ به مکرانا هنکین گپنت؟
- ۳- به ای دورا بلوچین شاعر باز شیر گشتگت یا کم؟
- ۴- گجام دوره ی شئیر نز نیاورتگ و سیایگ نه بوتگت؟
- ۵- ای دوره تا کی وختا دوام کرت؟
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه بگشیت.
- گون ای گالان جمله جوړ و به وتی کتابچهان بلکت.

سبکین چمی

حلالین

موندی

آته

وشنام

گسویین کار:

هر گجامی شه شما سئ سئ کشک په حرامین مالی باروا به وتی کتابچهان بلکت

شه پسا کاگدی

مخسد:

- وانندگ بوانت و خط و کاگدی لکتنا بزانت.
- معین و نامعین ضمیرانا درست کنت.

ایش آ هرکس هیچکس مچین

جُست:

- ۱- خط و کاگدی لکتن و په دوستان دیم داتن چه پیدگی داریت؟
- ۲- تانون شماپه کسی کاگدی دیم داتگت؟ په کئی
- ۳- تانون کسی په شما کاگدی دیم داتگیت؟ کئی

افغانستان - کابل

کارته ۴ - لوگ نمبر ۱۵

غازی لیسئ پانادا

منی پرزند کریمداد!

(اسلام علیکم)

امیت انت ته و کهولی دگه باسک و مچین دوست، وتی و سیاد دُرا وجو پیت و گون
وشین سرودلی زندهگوازینت، منی سلامانا په مچان برسین، تا ای کاگدی لکتنی پاسا دُراو
جوړون.

دیری انت که شمی سوچ نه رست اولی وارانته که کاگدی دیم داتئ ، همی راز اگه
هیچکس نیات وتی کاگدا به چاکا په من دیم دی.

شه روچیکه ناکو مدت ادا آته وتی کاگدا آورته آیرا یکوار دیستگون، کول دات یکروچ دیماشه شتنامه منیاکیت. چیزی که ته لوپتگی زینین و په ته به دستی دیمه دین. کتره ایکه گون من گندوندرت شه ته وتی براسانی کامیاییا په من نکل کرت وکلزوری دات که شما براس وگوار به آزمايگان سره ین درجه گپتگت. شکره کشین په ای دم و پاسا.

زاگ و جنک پس و ماسی دلی واهگ انت اگه ماس وپسی هبرامننت مدام وشنام و سوبینه بنت، شمی ای سوب و سربری هم امی هبرانی اوشکتی نتیجه انت. به ای زوتیان منی کار الاسه بنت و تانوکین ماهی بیستا په خیری کائین.

خدا حافظ

شمی دلسو چین پس میرداد

عزیزین واندگان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت
- پنچ دل بیت و هر دلی واندگ گون وت ای سبخابوانیت و په یکی آدگرا بگشیت.
- معین و نامعین ضمیر:
- معین ضمیر آنت که نامی جاگها کیت وشه نامی پدوارگین گشتنادیمگیریه کنت چو: احمد آت. آ تی کاگدا په من آورت. مرادشت آوتی براسا گون وت برت
- نامعین ضمیر: آنت که نامی جاگها کیت وکس یا چیزی را نامعین دلی بیانه کنت چو: هرکس، هیچکس، دیری، مچین
- چو: مردم رونت و کاینیت هیچکسا درسته نه کنین.
- هرکس که آت په ته کلوکنین
- دیری نیاتگیت
- مچین سی دارنت.
- دو واندگ به رون یکی په معین ضمیر و آدگه په نامعین ضمیرا یک یک جمله بگشت.

- سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- سبخابوانت و نامعین ضمیرانا معلوم ورندا به وتی کتابچها بلکت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه وندائیه علامهانابلت؟
- په ای جُستا به جالگا دوپسو لکتگ بوته آیرا معلوم وبه پانادی (ص) حرفی بلکت ناکومدت میردادا چی کلا زوری دات؟
- په ایشی که آیی کشت و کشارئ برو حاصل گیش بوته
- په ایشی که آیی بچک و جنک به مکتبا شه مچان سرئ درجها گپتگنت
- جالگی جملا بوانت و پسو بدیت.
- په ایشی که امی کاگد په کسیکه راه دین په جوانی برسیت
- ۱- دس نشان روش و مالوم بیت
- ۲- کاگد په شری لکتگ بیت
- گجام یکین ضرور انت به دیمی (ص) بلکت

اولی	دومی	یا هر دوین

گسوین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و دو وار په وتی کهولئ باسکان خاص وتی براس و گواران بوانت.

- چیزی که انون گشتگه بیت په شری بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- زاگانی نزیک و دلسوچین حکدار کئی انت؟

۲- جتایی شه ماس و پسا چون انت؟

۳- زاگانا کي جتایی و دوریه تورینیت؟

۴- چی هیچبر شه زاگانی فکرانه روت؟

۵- آکي کولا کر تگنت که سوین ووشنام بوتگنت؟

- سی وانندگ په رون چیزی که دیماشه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشت.

- په ای گالان یک یک جمله بلکت

سرودل

برسین

حال و بود

کول داته

زینین

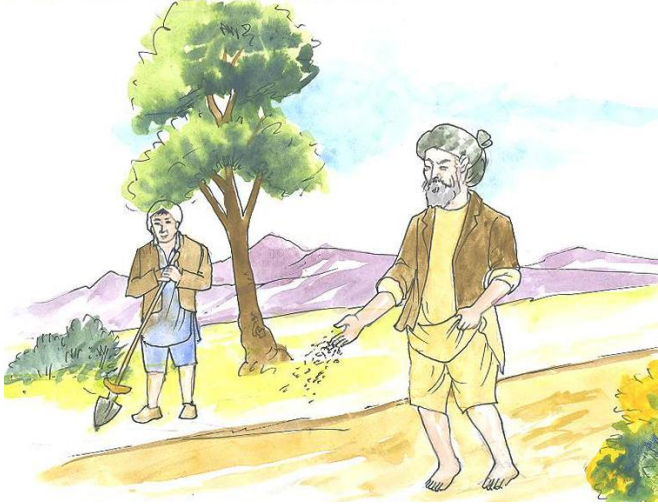
کلازوری

- سی وانندگ سبخی ای بهرا «امیت انت، ته و کهولئ دگه باسک، دوست و سیاد دُرا و جوړییت و گون وشین سرودلی زندبگوازینت» په رون په برزین تواری بوانیت.

کشت و کشار

مخسد:

واندگ بوانت وبلکنت و کشت و کشاری کدرابزاننت ونسبتین صفتا درست کنت.

جست:

۱. به عکسا چیه گندت؟
۲. کدین یک وطنی ترخی و دیمیره کنت؟
۳. کدین یک ملکی مردم آرام و آسودگه بنت؟

کشت و کشار ترخی و دیما روگی بنیاد زاننگه بیت، هر چنکس که په کشت و کشارا دلگوش بیت و کشارگیری بروکت برز بروت همانکس ترخی و دیمیره کنن. امی زحمتکشین هم وطن - کابلی، هراتی، مزاری، بدخشانی، ننگرهاری، پکتیایی، بامیانی، کندهاری، هلمندی، نیمروزی و دگه شه بازغدیما به کشارگریا برزین دستی واوندانت. امی وطنی حاک، آب و هوا په کشت و کشارا جوان انت.

به دیمی و هدان کشارگرگون کوگ، غاتر، حر و اشتر النگارہ کرتنت کہ انگتہ ہم بہ لہتین جاگہان شہ گوگ و رخت و جُغ و مالگا پہ ڊگاری لنگارا کار گپتگہ بیت۔
انون بہ زندگی جتاین باران بدل بوگ و دی بوتہ و بہ وروپی کاران آسانی و آساک و دی بوتگیت۔

گون علم وزانگی برکتاہہ کشت و کشاری کاران ہم بازبدل بوگ آتہ پہ کشت و کشارشہ ماشین و وسیلہ تومیین گلہ، دانگ و کیمیا و بین حشمان کارگپتگہ بیت کہ بہ بروحاصلی گیش بوگا باز پیدگ دارنت۔

عزیزین وانندہ گان!

- ای سبخئی نوکین گالانا سیایگ بکنت .
- دو وانندگ پہ رون نوکین سبخا بوانیت
- سبخا کراری بوانت وای گالانی ضدا و دی بکنت.

کم

خراب

غدیم

- پنج ڊل بیت و هر ڊلی وانندگ گون وت پہ کشارگری کہ گون گو کابیت هبردیت.
 - په ای جملاسی جواب انت همایرا کہ پوره و گهترشه مچان انت معلوم کنت.
- پہ لنگا راگون گوکا شہ ای وسیلان کار گپتگہ بیت.

۱- رخت

۲- رخت و جُغ

۳- رخت، جغ و مالگا

- سیء وانندگ ای سبخی یک یک باراپه برزین تواری بوانیت.
- نسبتین (سیادین) صفت یک کسی یا چیزی نسبتا روشه کنت چو: چخانسوری، چاربرجکی و.....

شما ای سبخی نسبتین صفتانا ودی بکنت که گجام کلیمه انت.
- سیء وانندگ په رون یک یک نسبتین جمله بگشت.
شه هما وسیلان که په لنگاراگون گوکا کار گپتگه بیت به جالگا نام گپتگ بوته شما مالوم کنت و بگشت که بیدی ایشی گون چپالنگاره بیت. که به کمین وختی بازین
ډگاری په آسانی کشتگه بیت
رخت، جغ و مالگ
تراکتور و ماشین

گسویین کار:

ای سبخوا به وتی کتابچهان بلکت وبه آیو کین روچا به وتی دگه همراہانی دیما
په کشت وکشاری باروا چیزیکه زرتگت هبربدت

- چیزی که انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- چی بنیادی براه وزیر انت؟

۲- کشارگر به چیا گت انت؟

۳- پچی کسیکه کاره کنت نه زانت که روچ چونه گوزیت؟

۴- کشارگر په کی پیدگه رسینت؟

۵- گشن و دکالی به کی گسا راه ودی کرتگه نه کنت؟

_سے وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتک بوت یکواردگه شه

بر بگشیت.

_شه ای گالان **آپ و هوا- روزی- مال- بنیاد** به جالگی جملانی اورکین جاگهان

بلکت.

۱- امی وطنی حاک، _____ په کشت وکشاراجوان انت.

۲- گون کشت وکشاری برو حاصلانی گیش بوتنا مردمی _____ و _____

بازه بیت.

۳- کشت وکشار ترخی و دیما روگی _____ زانتگه بیت.

تیر ماهی موسم

مخسد:

واندگ بوانت، بلکنت تیر ماهی موسما درست کننت. وای موسمی ماهانی ناما بزانت.

جُست:

- ۱- تیر ماه سالی چتیمی موسم انت؟
- ۲- تیر ماهی سه ماه گجام انت؟
- ۳- به تیر ماهها در چکانی بلگ چونه بنت؟

تیر ماه سالی سومی موسم انت. (میزان، عقرب و قوس) تیر ماهی موسمی ماهانی نام انت. به تیر ماهی موسما در چکانی بلگ زرده بنت ورچنت. کرا کرا هوا یخه بیت به تیر ماهی موسما روچ کرا کرا گونپ و شپ تچکه بنت. به ای موسما گوات ولورودیه بیت و مردم به سردیی هوش وزمستانی آیگی پکرا بنت و په وتی زمستانا که تیر ماهی پدی موسم انت ضرورتی وری چیزانا چو نیت، لپت و دار، آرت و روگن، پوشاک و بردیوک بر بیره کننت بالی مرگ گون باگ ودر چکانی بلگانی ریتنابه دگه جاگی روگی پکرا بنت و به گرمین جاهان رونت.

به تیر ماهی موسما درختانی سبزی زیان و بلگانی رنگ زرده بیت. مردم تیرماها زمستانی کاسده شنت پمیشا کوششه کنت که به ای موسما وتی کارانا په شری در برنت. بزگروتی دگارا تیر ماهین شومه جنت.

بلگانی ریتن

سبزی باگانی تباه بوت	باز موسم تیرماه بوت
سردین موسم آیگا انت	گوات سردین کشگا انت
بلگ ریتنت خوار وزار	درخت بوتنت زرد وزار
گواتی دیما تچجان انت	سبزوزردین بلگ رچان انت
بلبل انت زارو پریشان	
کیت پدا سیائین زمستان	

عزیزین واننده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ کنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت وای گالانی ضدا شه بتی ودی کنت.

زو زو

گرمیی

روح

- پنچ دل بیت و هر دلی وانندگ په تیرماهی موسم و آیی هوای باروا گون وت هبر بدیت وشه هر دلی یک وانندگی چیزیکه په تیرماهی بارواشه ای سبخا زرته په دگران بگشیت.

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوایت
- بلگانی ریتنی شیر اشه بر بکنت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامها نابلت
- - شه جالگئ ماهان، تیرماهی موسمی ماهانی ایشک و آشکا خط بگرت.

	حمل
عقرب	ثور
قوس	جوزا
جدی	سرطان
دلو	اسد
حوت	سنبله
	میزان

تیرماه

- جالگئ جُستانی پسوا ودی بکنت.
۱. مردم به تیرماهی موسما چیه کننت؟
 ۲. بالی مرگ گون درختانی بلگانی ریتنا چیی پکرا بنت؟

گسویین کار:

هر گجامی شه شما بلگانی ریتنی شیرا به وتی کتابچهان بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورنداجستانی پسوا بگشت.

۱. بالی مرگ کدی به درچکی باشله سرانشت؟

۲. درچک مرگا چی گشت؟

۳. مرگ چی گشت؟

۴. پدوارگ درچک چی گشت؟

- سی وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جستان گشتگ بوت یکواردگه شه برېگشیت.

- په ای گالان یک یک جمله بلکت.

تیرماه

کراکرا

گوات و لوړ

بلگ

بالی مرگ

- سبخی بنیاد یین بزانتا «تیرماه سالی سومی موسم انت. به ای موسما درچکانی بلگ

زرده بنت ورچنت. کراکرا هوا یخه بیت» په رون په برزین تواری بوانت.

هوایین ترانسپورت

مخسد:

- وانندگ بوانت و بلکنت.
- هوایین ترانسپورتی باروا معلومات ودی کنت.
- سوچین صفتانا بزانت.

جست:

- به برزگی عکسا چیا گندت؟
- گجام یکی شه شما شه هوای راها جای شتگت؟
- هوایین ترانسپورت شه ډگار یین ترانسپورتا چه گهتری داریت؟

هوایین ترانسپورت هما وسیله انت که گون آوان انسان شه یک جاگها به دگه جاگی رونت و کاینت و ضرورتی وری چیزانا برنت و کارنت. و هدی که انسان بالی گرابا جوړ کرتنت شه هوای راها شوتن و آنتی رساک ودی بوت. انسان په باز آسانی به کمین وهدی جائیکه لوپتگ بیت شتگ و آتگه کنت و چیزیکه لوپتگ بیت به هر جاگی دیم داتگه کنت.

دیمی وهدان که هواین ترانسپورت نه ات. انسان په جای شتنا چنت روچ ، هپتگ و ماها گوازینتنت. بلی گون هوا بین ترانسپورتا مچین سکی و سوری شه میا نجینا زرتگ بوته ای وسیله دورین راههانا آنکر نریک کرته که به لهتین ساعت و دقیقان شه یک جاگی به دگه هندی شتگ و آتگه بیت و بازین چیزی برتگ و آورتگه بیت. وسیله ایکه شه آوان به هواین ترانسپورتا کارگپتگه بیت . بالی گراب، بالون و جوړ کرتگین ماه ودگه انت گون و هده و وختی گوزگ و علم وزانگی دیما روگا به ای بارا باز آسانی ودی بوتگیت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخئی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ دل بیت و هرډلی وانندگ په هواین ترانسپورتی پیدگ و کتاگون وت هبربدیت.
- گجام یکی شه ای وسیلان په انسانانی شوتن و آتنا شه یک هندی به دگه جاگی جوان انت آیرا ودی ورندا به ایشک و آشکی خطی بگرت.

اشترا

اسپا

بالی گرابا

موترا

پادان

انسان گون

زوت وپه آسانی سفر کرتگه کنت.

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت

- سوجین صفت:

جُست (سوج) ی آکلیمه که دیماشه ناما به سوجین جملا کایت و پسویش صفت انت. سوجین صفت گشتگه بنت چو: چون، چه وړی، چه ډولی و دگه. درورو مثال. چونین

کتاب: کتوکین کتاب

چونین مردم: جوانین مردم، گندگین مردم

چونین سفر: جوانین سفر

چه ډولی موټر: نوکین موټر

انون دو وانندگ

اولی په چونین کوټگ

دومی په چی رنگی سیبئ

باروا پسو بدینت که به هر دو آن صفت بئیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ټک، کامه، سوالیه؟ و ندائیه (:) علامها نابلت.

- سئ وانندگ په رون یکی په سفر گون بالی گرابا، دومی سفر گون موټرا و سومی په سفر گون اشتری باروا چیزیکه زانت په وتی همراهان بگشیت

- چنت وسیلی ناما بگشت که به هواین ترانسپورتاشه آوان کارگپتگه بیت.

گسویین کار:

په هواین ترانسپورتئ باروا هرگجامی چارکشک به وتی کتابچهان بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.
- ۱- جولایگ چه کاسی دارنت؟
- ۲- جولایگ شه چیا تکره گوپنت؟
- ۳- په تگری گوپگا شه چیا کارگپتگه بیت؟
- ۴- شما به وتی هلک یادگه هلکان جولایگی دیستگت؟
- ۵- بیدی جولایگا تکر گون چیا گوپتگه بنت؟
- ۶- تگری گوپگی کارخانئ پیداورباز انت یا جولایگی؟
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکوارشه بریگشیت.
- گون ای گالان جمله جوړبه وتی کتابچهان بلکت.

هواین سفر

شتن و آتن

- سئ وانندگ سبخئ بنیادین بزانتا «هواین ترانسپورت هما وسیله انت که گون آوان انسان شه یک جاگه به دگه جاگی رونت و کاینت و ضرورتئ وړی چیزانا برنت و کارنت» په رون په برزین تواری بوانت.

ماسیین زوان

مخسد:

واندگ بوانت و بلکت.

ماسیین زوانی باروا معلومات و دی کنت.

جست:

- کئی گشیت به گجام زوانا هبره دیت؟

- کئی گشتگه کنت شمی ماسیین زوان چی انت؟

- بیدایشی که هبره دیت به وتی ماسیین زوانا لکتگ وونتگه کنت؟

به کسانی و گوندکی وهدا اولی چیزیکه گوندین زاگ هیله زورنت ماسیین زوان انت ماسیین زوان گوندوا واک دنت که گون وتی گسی مردمان هبردنت و آوانی هبرانا سر پدبیت.

اما گون زوانا گون وتی ماس، پس، براس و دگه نزیک ووتی هم صنف و معلمان هبره دین و باز چیز اناشه آوان کوشکنن و هیله زورن شه وطنی اساسیین قانونی (۱۶) مادی دیمه په وطنی زوانانی و دودیمه روگا کتوکین گام گیج بدیمه گپتگ بوته پمیشا په بلوچین وانندگان هم به مکتبان به آوانی ماسیین زوانا ووتن و لکتنی رساک بریر بوتگیت. بلوچیی زوان هم شه راست به چپی نیمگا لکتگ و واننگه بیت پمیشا ای زوانی الفبا دگه زوانانی الفبای ورا انت بلی کمین توپیری به آیی دیستگه بیت شما به اول، دوم و سوم صنفان گون بلوچیی زوانی الفبای حرف و گالان موتگ بوتت حرفانا درست کرتت که حرف هما علامه انت که شه آوان کلیمه و شه گالان جمله جوړ کرتگه بنت و انون ای وساودی کرتگت که به وتی ماسیین زوانا چیزی بوانت و بلکت.

په وائنن و لکتنا باز کوشست بکنت هرچنکس گيشتر بوانت و بلکت گون وتی زوانا گيشتر بلده بیت. همیکه یکی وائیت آدگه بشکنت، په زوانی هیل زرتنا باز پیدگ داریت.

په زوان ودود وربیدگی ود و دیما روگا وانگ ولیکگ مزین تاثیری داریت پمیشا باید به وتی زوانی وانگ و لیکگ و هبرداتنا باز دلگوش بکنن.

عزیزین وائنده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت
- دو وائندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
- ای نیمگین جملا به وتی کتابچهان بلکت به جملی جالگاسی کلیمه دیستگه بیت که اگه یکی شه آوان گچین بیت جملا پوره کنت. آ کلیمه ودی بکنت.
- به گونډ کیی وهدا اولی چیزیکه..... هیله زورنت ماسیین زوان انت.

۱- ورنه

۲- گونډین زاگ

۳- مزین

- پنج ډل بیت و هر ډلی وائندگ شه ای گالان په جملانی اورکین جاگهان گچین ورنده په رون په وتی هم صنفان بگشت.

کلیمه جمله زوانا لکتن و وائتن نکل و آسمانک

- ۱- شه حرفان _____ جوړ کرتگه بیت.
- ۲- شه گالان _____ جوړ کرتگه بیت.
- ۳- وائندگ باید به وتی ماسیین _____ بلکت و بوانت.
- ۴- به ماسیین زوانا _____ زوانا پرواکه کنت.
- ۵- شما کوشست بکنت که _____ بلکت و بوانت.

- سی وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په رون په برزین تواری بوانیت.
 - چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ټک کامه، سوالیه و ندائیه
 بلت

- جالگا کلیمه بی ډول انت آوانا په ډول بلت و جمله جوړ بکنت.
 زوانا گون وتی ماس و پس اما گون براس و دگه نزیک و وتی هبره دین و معلمان و هم
 صنف.

مدت:

اگه جوړ کرتگ نه کرتت ای کیشکا بوانت.
 اما گون زوانا گون وتی ماس، پس، براس و دگه نزیک و وتی، هم صنف و معلمان هبره
 دین.

گسویین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

- ۱- ډموکراسی چیاشت؟
 - ۲- ډموکراسی نظام به چیی سرا اوشتاته؟
 - ۳- بییاکی ووت سریا آزاتی گشتگه کنن؟
 - ۴- مردمگری چیاشت؟
 - ۵- به ډموکراسیا گجام آزاتی انت؟
- سی وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان اوشتکت شه بریکواردگه بگشت.
- په ای گالان جمله جوړ بکنت.

- ماسیین

- واک

- گون زوانا

- کوشکنن

- په وطنی

- بلوچیین وانندگ

- سبخی بنیادیین بزانتا «به کسانى وگونډکیى وهدا اولی چیزیکه گونډیین زاگ هیله زورنت ماسیین زوان انت» په رون په برزین تواری بوانت.

مخدريں چيز

مخسد:

- واننگ بوانت و بلكنت. شه مخدريں چيزانى تاواناسى بنت.
- مخدريں چيزانى عملئ گنگيا بزانت.

جست:

- ۱- مخدريں چيز گجام انت؟
- ۲- شه چليم ، سيگار و چرسا په عمليا چه وديه بيت؟
- ۳- پچى مردم شه ترياكى و عمليان بده برنت؟
- ۴- شراب په مردما چه تاوانه رسينيت؟

پوډر (هيروئين) چرس، سيگار كشتن و نسوار پوك داتن و شرابى وارتن كه انسانا به نشيبارت مخدريں چيز گشگه بنت. ايشانى كشتن، پوك داتن و وارتن په انسانا سك تاوان داريت.

مخدرین چیزانی عملی وت وتی زندگیا خرابه کننت. گون ناجوریان دیم دیمه بنت شه
چلیم و سیگاری کشتنا په مردما نفس تنکی ودیه بیت و عملیانی دپ گندگین بوی دنت
دنتاش خرابه بنت و اشتیاش زیانه بیت.

شه هیرویین و تریاکی کشتنا مردمی رنگ زرد و خرابه بیت و ای عملیانی زند تال و
شورانت، روچ په روچ لاگره بنت، کاری وسانه دارنت، په وتی عملی ودی کرتنا هر
رازی جرمی تسره کننت.

یکی دگه شه مخدرین چیزان که بنیادمی پکر و دماغا بی واک و توک ووجودا خرابه
کنت شراب انت شرابی وارتن حرام انت.

عزیزین واندن گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- وت و وتی مشترکین ضمیر انت به ای سبخا آوانا ودی و هما جملا که ای کلیمه به
آیی انت به وتی کتابچهان بلکت.
- پنج دل بیت و هر دلی واندگ گون وت په مخدرین چیزانی گندگین تاثیر و
عملیانی بدین زندگی باروا هبربدیت.
- گون ای گالان جالگی نیمگین جمله نا پوره کنت.

- شه هیرویین

- په روچ

- جرمی

_____ و تریاکی کشتنا مردمی رنگ زردو خرابه بیت. ای عملیانی زند تال و
شورانت، روچ _____ لاگره بنت، کاری وسانه دارنت و په وتی عملی ودی
کرتنا هررازی _____ تسره کننت.

- سی وانندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین توارى بوانیت.
 - جالگابی ډولین جملی انت - سی وارپه جوانی بیتوار
 بوانت ورندا آیرا په ډول به وتی کتابچهان بلکت که پورهین مانای بدنت.
 مخدرین زندگیا عملی وت وتی چیزانی خرابه کنت.
 اگه لوپت بزانت که جوړ کرتگ کرتت یا نه ای کشکا راست بوانت.
 مخدرین چیزانی عملی وت وتی زندگیا خرابه کنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و ټک ، کامه ، سوالیه، و ندائیه علامهانا
 جائیکه لازم انت بلت.
 - شه ای سی پسوایکی راست انت آیراودی به وتی کتابچهان بلکت.
 ۱- مخدرین چیزانی عملی جوانین زندگی دارنت.
 ۲- مخدرین چیزانی عملیانی زند تال و شورانت کاری وسانه دارنت.
 ۳- مخدرین چیزانی عملی باز کاره کنت.

گسویین کار:

هرگجامی شه شما سی کشک به وتی کتابچهان په مخدرین چیزانی گندگین تاثیرا بلکت
 و دگه روچی په وتی هم صنفان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت

جست:

- ۱- گاجیان چونین وانندگی ات؟
- ۲- گاجیان شه شیواری و کوشستا به چیارست؟
- ۳- جنگیان گون کی همراه بوت؟
- ۴- چی جنگیانا زردو لاگر کرت؟
- ۵- دمیکه گاجیان جنگیانا ناجور، زرد و لاگر دیست چی گشت؟
- ۶- کی جنگیانا به ای حالا رسینت؟
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان اوشکتت شه بر بگشیت.
- گون ای گالان جمله جوړ کنت.

مخدرین چیز

نشیه

هیروین

- سئ وانندگ سبخی بنیادین بزانتا «پوډر(هیروین)، چرس، سیگار کشتن و نسوار پوک داتن و شرابی وارتن که انسانا به نشیابارت مخدرین چیز گشتگه بنت. ایشانی کشتن پوک داتن و وارتن په انسانا سک تاوان داریت» په رون په برزین تواری بوانت.

بزانت بلد

مانا	گال	مانا	گال
قربانی	دیمونی	بلد	درستی
دیمارون	رادگن	عقیده	سدک و باور
سربرزی و عزت	شان	مرتن	زوال بوتن
زهم و کاتار	سگار	پسی براس یاماسی براس	ناکو
مخلوک	استمان	حاصل	بروکپ
نہشتہ کرتن	لکتن	دیمگیری	منع
نپ	پیدگ	پازابہ کرتنت	جورینتنت
داخلی	تھی	ناچار	اڀر
جواب	پسو	صد سال، یک قرن	پیری
نیمگ، دیم	سون	گروپ	ڍل
معلوم، پیدا	درا	سوج	جُست
دنیا، جهان	کوپروا	دوزوخ	جاندومی
فعالیت	کاروکرد	رو	کدر
مہانگی	سربادیوکی	دیماروگ	ترخی
تھا	تل و توکا	امیت	واہگ
مُچ، یگجا، پورہ	سرجم	جاگہ و ہند	دیار
لوگ	گس	گیابان	پت
لوگین	گسوین	کاتار	زهم

مانا	ڳال	مانا	ڳال
اولسرا	سروارا	باتر	مرا
ڪاميابي	سوب	موڪل، رساڪ	ازم
پوره ڪرت	بوجت	به گلي تهابند متنن	مين
راز رازي	وڙوڙي	پوره ڪننت	بوجنت
بازين سال گوازينتگن	عمرى گوازينتگن	چارىي چيرا داشتن	سروياسر داشتن
غم	سوگ	تسر ڪرتن، ديما برتن	دربرتن
ناوش، زار	خپه	سكى، ظلم	بي توري
درخت	درچڪ	پاچ	يله
مردمين	اولسين	بي زوان، مال، حيوان	دپ بستگ
ادبيات	لبنانڪ	ڪدر داريت	ڪرزيت
نشان ديوك	دراڪنوڪ	(.)	ٽڪ
پوره	غوٽ	(،)	ڪامه
شه وت ڪرتن، معلوم ڪرتن	پٽ و پول ڪرتن	(!)	ندائيه
هبر ديوك	گشوك	(؟)	سواليه
مهر، دوستي	حُب	پچ و پوش	لبيس
مثال	درور	هجرى شمسيءِ دهى ماه	جدى
راهى ڪشا	راهى دراجى	ورگين چيز	دانگ و توشگ
بلد بوتن	پجارتن	حشڪ و بي آپين	لوتين
اسپي گُڙگ	گُڙه اسپ	سواريي اشتر	مارى
سروتوار	شور آوگ	نرين اشتر	ليره

مانا	گال	مانا	گال
پتن، پُرگور	زنڍ	نپاد	دوار
اسپی پادی سم	سُم	مادگین پس	میش
نول	سنٽ	بازین اشترانی	بگانی
به کشاری وختاردیت	سوک	حشک و بی آپین	چولین
گندگ گشتن	پیٽ	ننگ پال	لج پال
غم وسوگی گریوگ	مودگ	ڇول، دود	داب
به دگه جاگی لپتن	لڊوبار	آزمایگ	چکاس
یکویی یکجایی	تپاک	آپی اندازه کرتن	غدی کرتن
دوری، جتایی	نپاک	هم سن	هم زات
نالگ و کوکار	زنگ و آه	وتراسرپد کرتن	سری پاچ آورتن
واز دار، کاری اختیار دارو مزن .	واجه کار	آسر، نتیجه	پا
گون نا پاکیا لورپوتن	ککربوتن	پشیمان	شومان
کچٽ	ککٽ	خراب	ناخست
کسان	گونڍ	مگه	بارین
کسانین	گونڍین	کسانین ماهی	چلوک
سوگه	پنت	تچو کین آپ	رود
ای گشتی	ای واری	دراجی	تچکی
بریبری	عدل	زهر دارد	جور دار
نیکن رویه	مرد مگری	واک ووس	دسترسی

مانا	ڳال	مانا	ڳال
لايڪ	وڍ	مالاڻي مودي چيري پُٺ	ڪُرڪ
ڇول	وڍ	دد درنده	رستر
زانوڪ، زانا	پوه وسرپد	مُرگاني سانتي جاگه	کلونڍ
ذمه وار، مسول	آگده دار	هماحيوان که گون انسانا موتگه بنت	گسويين حيوان
روچي ديگرا	ديم ديگرا	عادت، هيل گپتن	خو
باس و هبر	ڪٽ و باس	يات گپتن، بلد بوتن	هيل زرتن
دستگيري، ڪمڪ	مَدَت	درگپتن	گچين
به بلوچستانا جاگي نام انت	مڪران	مشڪول	گٽ
ڪٺومي مزن	سراوڪ	سليح	هتيار
زاگ، بچ	پرزند	نزیک و سياد	وتي و سياد
خط و کاڳداني پروڪ	ڇاڪ	وخت و وهده	پاس
برزين درجه	سره ين درجه	وشين حالي داتن	ڪلا زوري
ريتي	رچان	نيسگاري، ناداري	ڇُڪالي
روگ و آيگ و بَرگ و آرگي وسيله	ترانسپورت	رادگ	تچان
يات گپتن	هيل زرتن	جاگي	هندي
خراب، گندگ	تال و شور	نڪل، داستان	آسمانڪ
تچڪ و مزنين لتي که لنگاري تيش به آبي مان آورتگه بيت .			رخت
لتيکه به لنگاري جفتي گوکانی کوپگا مان آورتگه بيت.			جُغ

مانا	ڳال	مانا	ڳال
		تڇڪين پُر گورين لٽي ڪه رنداشه لنگارا ڪشتگين ڀڳاري سرا برتگه بيت.	مالگ
		ڪسيڪه گون وارتنی و ڪشتنين چيزا خوبگيت.	عملي
		هُپوڪ، مزين پيلڪي ڪه به تهی گيسه ڪنت ڪه به هوا بروت.	بالون

بن چمگ

- بلوچيئ زوان راهبند، ع. پهوال ۱.۱. ج علومي اڪادمي هجري شمسي ۱۳۶۲ سال.
- بلوچيئ متل ڳالوار. نزار و پولڪار ولي محمد رخشاني.
- بلوچيئ ڳالبند، ع. پهوال.
- سيد گنج "سيد هاشمي".
- براهدارين پل شه بلوچيئ ليزانڪي باگا. ع. پهوال هجري شمسي ۱۳۶۶ سال.
- بلوچي بواني عبدالڪريم "راجي".

معارفی ترانه

پادبیت مزن و گوند په نپ و کار معارف

آبات بسات درو دیوار معارف

بترا کینت دلانا بکنت خون جگرانا

شاداب بسات گل و گلزار معارف

خون بنت دل و کپ جگر و چم بنت کور

باکی نی که سبز مانیت چمن زار معارف

ما علمی گنوک و ادبی اشخی جنوکن

پروا، نه انت ما را چه شنزار معارف

پروانه سپت هستن و پروانه ډولا

سوچن پروبالا ناگون نار معارف

ما تنگ و گت هسک و هینار زوانن

کورن پما چمگ و ابشار معارف

اپسوز که هست "سرمچار" یک نیسی ترا

کمنت که بکني ندر بدر بار معارف